24ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6562 7 ՕԳՈՍՏՈՍ 1907 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 11 ՐԷՃԷՊ 1325 20 AOUT 1907 24me année № 6562

«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	80 Ղրշ.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	45 »
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	108 »
» ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	60 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	35 Ֆրք.
» » » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	20 »

ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

10 փարա

10 PARAS

آره‌ولك
ارمنيجه يومى و سياسى غزته
صاحب امتيازى قره‌كين بوياجيان
درعليه غلطه

"ARÉVELK„
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons|ple, Galata

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ԱՆՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Բ. եւ վերջ)

Յոգնակիներու գրաբարաձեւ հոլովումը

Գրագէտներէ ոմանք գոյականներու հոլովումը երբեմն գրաբարաձեւ կը կազմեն. — Լեռ լերանց, դուռ դրանց, բառ բառից, գիտուն գիտնոց, եւայլն: Բայց այս տեսակ ձեւերու գործածութիւնը տակաւ առ տակաւ տեղի կուտայ ընդհանուր օրէնքին: Այսօր շատեր կան, որ կը գրեն. — լեռներու, դռներու, բառերու, գիտուններու:

Թիւն վերջացող գոյականներուն սեռականը, հաւասարապէս գործածական է թէ՛ ընդհանուր օրէնքով եւ թէ գրաբարի ձեւով. — Աշխատութեանց կամ աշխատութիւններու, ազնուութեանց եւ ազնուութիւններու: Սակայն երկրորդ ձեւը — աշխատութիւններու եւայլն — շատ երկայն ըլլալով, երբեմն լեզուն կը ազդեցնէ, անոր տարտամ հանգամանք մը տալով, եւ ասոր համար է գրաբար ձեւին յաճախութիւնը, թէպէտ անոր ալ միօրինակ գործածութիւնը շատ քաջալերելի չէ: Կը գործածուի նաեւ, թէպէտ շատ ցանցառ, հայցականի գրաբարաձեւ յոգնակին. — զաշխարհս, զժամանակս, յետսահայեաց գրաբարեաններու կողմէ: Այս ձեւը սակայն աշխարհաբարի պահանջմանց հակառակ է եւ օրէ օր կորսուելու ալ վրայ: Նոյնպէս նաեւ գրաբարաձեւ յոգնակի գործիականը. — դրուատեօք, բանիւք:

Անեզական բառերու հոլովումը

Ինչպէս, գիրք, աղօթք, դիրք, աչք, վանք, կեանք, եւն.: Աշխարհաբարի մէջ կատարեալ եզակիներ են, քանի որ կ'ըսուի իմ աղօթքս, այդ գիրքը, Մէկ աղօթքի, Մէկ գիրքի համար, եւ այս բառերուն յոգնակին ալ գործածական է. — աղօթքներ, աչքեր, կեանքեր, վանքեր, եւն.: Ընդհանրապէս ասոնք ընդհանուր կանոնին համաձայն կը հոլովուին. — աղօթքներՈՒ, վանքերՈՒ: Գրագէտներէ ոմանք ասոնք կը հոլովեն ըստ գրաբարի. աղօթից, աչաց, դրոց, վանուց, բարուց, եւ աղօթիւք, աչօք: Այս ձեւերը թէ՛ հինցած եւ թէ անորոշ ըլլալով՝ տեղի տալու վրայ են ընդհանուր օրէնքին, թէպէտ կան քանի մը գոյականներ, որոնց գրաբարաձեւ յոգնակի հոլովումը գործածական է. — ԵՐԿՆԻՑ եւն.:

Անկանոն յոգնակիներ

Ծաղիկ՝ ծաղկունք, միրգ՝ մրգունք, աչք՝ աչուք, եւն.: Դեռ գործածական են աշխարհաբարին մէջ սա տեսակ հինէն մնացած ձեւեր: Կային ասոնց նման յոգնակիի ձեւերու բազմութիւն մը, որոնք այսօր բոլորովին անգործածելի դարձած են. — ինչպէս պատճառնի, դեղձանք, գեղերք, եւն. (Հ. Այտընեան, Քնն. Քերականութիւն): Թէպէտ ցանցառ, կը հանդիպինք՝ նաեւ սա ձեւերուն, աչՈՒնքներ, ոտՈՒնքներ, որոնք ռամիկ կրկնական յոգնակիներ կը համարուին, բայց հին են:

Մէկուկէս վանկով յոգնակիներ. — Ինչպէս, գլուխ, մժեղ, անգղ, եզր: Այտընեան (ՔՆՆ. Քերակ.) ասոնց համար կ'աւանդէ ՆԵՐ միօրինակ ձեւը. — գլուխներ, մժեղներ, անգղներ, եւայլն: Թէպէտ գործածական է այս ձեւը, սակայն ընդհանրապէս կը գրուի. գլուխՆԵՐ, մժեղՆԵՐ, անգղԵՐ, եզրԵՐ: Մէկուկէս վանկ ունեցող բառերը՝ որոնց սկիզբն է կէս վանկը՝ ինչպէս գլուխ, ՆԵՐով յոգնակի կ'ըլլան, իսկ անոնք որոնց վերջն է կէս վանկը, ինչպէս արկղ, ԵՐով: Այս կանոնը անգիտակցաբար գործադրուած է գրողներու մեծամասնութեան կողմէ, եւ իրեն հետ ունի նաեւ ներդաշնակութիւնը, ուստի եւ տարակոյս չունինք որ տարրներ, արկղներ ձեւերն իսպառ կորսուելու դատապարտուած են: (Զ. Ասատուր. Քերակ.):

Ներդաշնակութեան մասին երկու ձեւերն ալ մէկը միւսէն առաւելագոյն չեն. մանաւանդ որ տաՐՐեր, արկՂեր, անԳՂեր, եԶՐեր ձեւերուն մէջ բաղաձայններու խառնման պատճառաւ անքաջահնչութիւն կայ, ինչ որ չի տեսնուիր տար(ը)րներ, անգ(ը)ղներ, արկ(ը)ղներ, եզ(ը)րներ ձեւերուն մէջ:

Բարդ բառեր, որոնց վերջինը միավանկ է. — Այս տեսակ բառեր իրենց յոգնակին ընդհանրապէս կը կազմեն ՆԵՐ մասնիկով, ինչպէս նաեւ կ'աւանդէ Հ. Այտընեան (ՔՆՆ. Քերակ.), ծովեզրներ, բառգիրքներ, վարպետներ. (Զ. Ասատուր Քերակ.) սա դիտողութիւնը կ'ընէ: Ամէն անգամ որ բարդ բառն ալ գոյական մըն է, ՆԵՐով յոգնակի կ'ըլլայ. — հայուստուհիներ, հնդկահաւեր եւն. բացառութիւն են սիրամարգ գոյականը, եւ քար, պետ, տուն, գիր վերջացող գոյականները՝ որոնք ՆԵՐով յոգնակի կ'ըլլան. — սիրամարգներ, յառաջապահներ, վարդապետներ: Ընդհանուր կանոնէն — ՆԵՐ — բազմաթիւ պարագաներուն մէջ ՄԷԿ հատ, որ բացառութիւններ ալ ունի, քանի որ կը գրուի վարդապետներ, դպրատուններ, ծովեզրներ, ինչո՞ւ պիտի չգրուի — առանց ներդաշնակութեան դէմ մեղանչելու — այցետոմսեր, ծառատուններ:

Յ վերջաւորող բառեր. — Ինչպէս քահանայ, սատանայ, արեւայ, եւն.: Ոմանք կան, որոնք այս բառերուն Յն կը պահեն յոգնակիի կազմութեան մէջ. — քահանաՅներ, սատանաՅներ, արեւաՅներ: Սակայն ընդհանրապէս գործածական է Յի ջնջումը ԵՐ կամ ՆԵՐ մասնիկին առջեւ. — Քահանաներ, արեւաներ: Արդէն Յ գրանիշն այս բառերուն մէջ անձայն է, մասնիկին յաւելմամբ ձայնաւոր կը դառնայ եւ տգեղ աններդաշնակութիւն յառաջ կը բերէ:

Թուական. — Թուական ածականով գործածուած անունը յոգնակի կը դնեն ոմանք: — Հինգ եղբայրներ: Սակայն այս ձեւը օտար լեզուի հետեւողութեամբ գործածական եղած է: Մեր լեզուին առաւելութիւնները պէտք չէ զոհել օտարամոլութեան: Ոմանք ալ այս ձեւը կը գործածեն, երբ ուզեն իմաստը սաստկացնել: Այս վերջին պարագան բաւական ընդհանրացած է:

Ցուցական. — Ս. Դ. Ն.— Ս. Դ. Ն. ստացական ածականները կը գործածուին նաեւ երբեմն — թէպէտ շատ ցանցառ — իբրեւ ցուցական ածական գրաբարի հետեւողութեամբ: Այս գիրերը ցուցական դիմորոշ յօդ նկատելով, Տիկին Զապէլ Ասատուր կ'ըսէ, ս, դ, ն կամ ը, կը գործածուի իբրեւ ցուցական ածական. — ՇաբթուՍ մէջ, աշխարհիՍ վրայ, եւն.: Իբր ցուցական դիմորոշ յօդ կը գործածուի միայն Ս, բայց ոչ Դ, Ն, կամ Ը (Քերականութիւն): Սակայն ստացական ածականին հետ նոյնութեամբը, այս ձեւը յաճախ շփոթութիւն յառաջ կը բերէ: Այս գործածութիւնը շատ ցանցառ է արդէն արեւմտեան աշխարհաբարին մէջ. եւ վերի օրինակին նման պարագաներու մէջ միայն գործածական:

Ստացական դերանուան ածականի տեղ. — Գրողներ ալ կան, որոնք — մանաւանդ ոտանաւորի մէջ — իմին, քուկին, իրեն եւն. ստացական դերանունները. ԻՄ, ՔՈՒ, ԻՐ եւն. ստացական ածականներուն տեղ կը գործածեն:— Իմին տեղս: Այս ձեւը ժողովրդեան լեզուին մէջ ալ կը նշմարուի երբեմն: Սակայն թէ՛ ասոր յառաջ բերած շփոթութիւնը, ինչ ինչ պարագաներու մէջ, եւ թէ իր քիչ գործածութիւնը անընդունելի կ'ընեն զայն գրականութեան մէջ:

Բայեր. — Կարենալ, թռչիլ, փախչիլ, փակչիլ, եւ այլն — կատարեալ՝ կրցայ, թռայ, փախայ, փակայ, — ժողովրդեան բերնին մէջ, կորսնցնելով իրենց նախնական ձեւը, եղած են, կրնալ, թռիլ, փախիլ, փակիլ. եւ գրագէտներէն ոմանք, զանոնք այս երկրորդ ձեւով կը գործածեն: Բայց ասոնց քիչ գործածականութիւնը, եւ ռամիկէն առնուած մէկ շփոթութիւն մը ըլլալը անվաւեր կ'ընեն իրենց գոյութիւնը գրականութեան մէջ:

Առնել եւ առնուլ: Ոմանք այս բայերը ըստ իրենց գրաբար իմաստին գործածելով, առնել կը գրեն, ընել գործելի իմաստով, իսկ առնուլ, ընդունիլ, ձեռք բերել, եւ այլն: Սակայն այս օրուան աշխարհաբարին մէջ, առնել բայը երկրորդ իմաստով կը գործածուի սովորաբար, իսկ առնուլ գրեթէ գործածութենէ ինկած է: Թէպէտ դեռ մէկ քանի գրաբարաձեւ ասացուածքներու եւ բացառութեանց մէջ առնել կը պահէ իր նախկին իմաստը:

Կը, կ' եւ կու. — Սահմանական ներկայի եւ անկատարի յատուկ այս մասնիկը շատ աղաւաղումներու ենթակայ եղած է, որոնց բազմութիւնը անհամաձայնութիւն յառաջ բերած է գրողներու մէջ: Ոմանք (ինչպէս Բիւզանդիոն) շեղելով ընդհանուր շատ պարզ եւ բանական կանոնէն կը —ձայնաւորի առջեւ կ', եւ միավանկ բառի առջեւ կու— կը գործածեն. բոլորովին կամայական ձեւեր, ինչպէս կ' —ամէն պարագայի մէջ— եւ կամ մինակ կ: Սակայն այս ձեւը հետեւելի ըլլալէ շատ հեռու է, քանի որ զանոնք կը գործածեն եղեր տեղ վաստակելու նպատակաւ....:

Չ-ի գործածութիւնը. — Ինչպէս Չգործել, չուտել, չեմ գործեր, չի գործեր, չեմ ուտեր, չ'ուտեր —ապաթարձ Իի ջնջուելուն պատճառաւ ձայնաւորի առջեւ: Այս կանոնին չգիտութենէն յառաջ եկած են գլխաւորաբար անհամաձայնութիւնները: Ոմանք ամէն պարագայի մէջ կը գործածեն պարզ Չ, ուրիշներ ՉԻ, վերջապէս կը գրեն նաեւ ՉԸ: Թէպէտեւ այս վերջին ձեւն ոտանաւորի մէջ գործածական է, երբ վանկը պահանջէ:

Պիտի չ... չպիտի. — Ահա՛ անհամաձայնութեան ուրիշ կէտ մըն ալ: Ոմանք առաջին ձեւը կը գործածեն, իսկ ուրիշներ երկրորդ ձեւը: Ուղիղն առաջինն է սակայն, քանի որ բա՛յն է որ կը ժխտենք եւ ոչ մասնիկը, ուստի եւ անո՛ր վրայ պէտք է գայ ժխտականն եւ ոչ մասնիկին:

ՅՕԴ

Որոշիչ. — Ը, Ն.— Երբ յօդը պարունակող բառին յաջորդողը բաղաձայնով սկսի, օրինական եղած է Ըի գործածութիւնը: Թէպէտ դեռ կան որ բաղաձայնի առջեւ կը գրեն Ն: Այս վերջին ձեւը երբեմն անհրաժեշտ է ոտանաւորի մէջ: Իսկ երբ յօդը պարունակող բառէն վերջ եկողը բաղաձայնով սկսի, այն ատեն ոմանք կը գործածեն Ն եւ ոմանք Ը: Վերջին ձեւն աւելի ընդհանրացած է:

Զապէլ Ասատուր սապէս կը ճշդէ այս կանոնը. —Ն յօդը կը գործածուի էական բային սահմանական ներկայ եւ անցեալին մէջ, ինչպէս նաեւ ու, ալ, անգամ շաղկապներէն առաջ: (Քերականութիւն)

Այսու հանդերձ մեր ամէնէն ընտիր գրագէտներէն ոմանք նախընտրած են առաջինը —Ն— ձեւը, որ թէ՛ աւելի կանոնաւոր եւ թէ շատ անգամ աւելի քաջահնչիւն է:

Անորոշ. — ՄԸ, ՄԸՆ. — Ձայնաւորի առջեւ ոմանք ՄԸի Ը կը ջնջեն, իսկ ոմանք կը պահեն: Այս երկրորդ ձեւն աւելի գործածական եղած է: Մէկ քանի պարագաներու մէջ —ինչպէս, ալ շաղկապ, սահմանական եղանակ ներկայ եւ անցեալ էական բային— կը գործածուի նաեւ ՄԸՆ: Սակայն շատ անգամ ձայնաւորի առջեւ Ըի ջնջումը աւելի պատեհ եւ քաջահնչիւն կ'ըլլայ:

Ինչպէս կը տեսնուի, գրականութեան մէջ ընդհանուր ձգտում մը կայ դէպի միօրինակութիւնը եւ կանոնաւորութիւնը: Շատ գրաբար ձեւեր՝ որոնք ի գործածութեան էին՝ այսօր գրեթէ լեզուէն վտարուած են եւ ընդհանուր օրէնքին տեղի տուած: Այս նախ յառաջ կուգայ լեզուին ընթացքէն, բայց նաեւ — եւ այս ճշմարիտ է — գրագէտներու քմահաճոյքէն: Ոմանք, առաջարկած են ընդհանուր համաձայնութիւն մը գրագէտներու միջեւ: Այս առաջարկութիւնը ապարդիւն մնացած է, քանի որ համաձայնութիւն առաջարկողները լեզուն կ'ուզէին կազմել քերականութեան համեմատ — Ընտրողական Քերականութիւն — ինչ որ կարելի չէր: Այսու հանդերձ, իրենց ազդեցութիւնն ունեցած են գրականութեան վրայ: Անկէ՝ այլ եւ այլ ձեւեր՝ որոնք ժողովրդական լեզուին եւ մատենագրութեան մէջ գոյութիւն չունին, բայց արդի գրականութեան մէջ կը գործածուին:

Եթէ լեզուին տեսակէտով քննենք այս օրուան գրականութիւնը, կը տեսնենք որ գրագէտներուն ոճը մաքրուած եւ կատարելագործուած է, բաղդատմամբ կէս դար առաջուան գրագէտներուն, թէպէտ դեռ լեզուին մէջ ինչ ինչ օտար բացատրութիւններ եւ ասացուածքներ գտնուին:

Ճկունութիւն, պարզութիւն, յստակութիւն կը յատկանշեն այսօրուան գրագէտներու ոճը: Սակայն գրագէտներ՛ն, բայց ոչ կարգ մը անճարակ գրողներուն, որոնք գրականութիւնը կը խճողեն: Դժբախտաբար, այսօրուան գրականութիւնը մշակողներուն մէջ քիչ չեն անոնք՝ որոնք ոչ են կոչեցեալք,

ԱՐՇԱԿ ՍԵՂԲՈՍԵԱՆ

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

"ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՄԱՐՄԻՆԸ„

Գրեց՝ ՏՈՔԹ. ՅՈՎՍԷՓ Տ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

Անդամազննութեան, բնախօսութեան եւ առողջապահութեան մասին այնչափ քիչ գիրքեր ու գրութիւններ կը հրատարակուին որ ապահովաբար Յ. Գազանճեան իր ամանորի գրական ու գիտական տեսութիւններուն մէջ գոնէ հատ մը յիշելու համար մինչեւ երկու կամ երեք տարի առաջ հրատարակուած դպրոցական դասագրոց նիհար ցուցակը աչքէ անցընելու է անգամ մը: Այսօրինակ կարեւոր ու գերազանցապէս օգտակար դասագրքերու պակասը այնչափ զգալի է որ, իրօք, երբ քանի մը տարին հեղ մը ուղղակի մեր մարմինին վրայ խօսող տետրակ մը կամ գիրք մը կը հրատարակուի՝ անխառն ուրախութեամբ կը լեցուինք, մտածելով թէ անգամ մը եւս պիտի ճանչնանք մեզէն այս բնակարանը եւ ըստ այնմ պիտի ջանանք ապրիլ: Կը հարկադրուինք մտածելու թէ մեր Թաղային վարժարաններուն մէջ այս կարեւոր ճիւղին անտեսուելուն է պատճառը որ հեղինակներ չեն քաջալերուիր ու հետեւաբար շատ դժուարաւ կը պատրաստեն քանի մը տարին հեղ մը ասանկ օգտաշատ գիրքեր: Եւ աս՝ ճշմարիտ է, քանի որ խնդրանքին հետ ուղիղ կը համեմատի մատուցումը, ըստ տնտեսագիտութեան:

Մեր Թաղային վարժարաններուն մէջ ըստ արժանւոյն չի դասախօսուիր անդամազննութիւնը, կ'ըսէի: Ճի՛շդ է: Ժամանակացոյցներուն մէջ հազիւ շաբաթական մէկ ժամ յատկացուած է անդամազննութեան եւ առողջապահութեան դասերուն, մինչդեռ անդին՝ երկրորդական ուսումներուն 2—3—4 ժամեր առանց խղճմտելու յատկացուցած են յարգելի Տնօրէնները: Աշակերտը այսօր շատ լաւ գիտէ, օրինակի համար, թէ Քամչաթքա ո՛ւր կը գտնուի կամ Հրոյ երկրի բնակիչները ինչ կը հագնին, շատ լաւ կը պատասխանէ եղած հարցումի մը լուսնին վրայ, առանց երբեք գիտնալու, իր սրտին՝ մարմնոյն ո՛ր կողմը գտնուիլը: Կատակ չկարծուի ասիկա: Թաղային վարժարանի մը ամավերջի հարցաքննութեանց ներկայ եղայ անգամ մը: Իրագիտութեան դասի ժամանակ՝ քննիչներէն մէկը տղու մը «խելքը մարմնոյն ո՛ր կողմը կը գտնուի» ըսաւ, տղան՝ պահ մը մտածելէ վերջ «աջ ձեռքին մէջ» պատասխանեց: Աւելորդ պիտի ըլլայ կարծեմ մեր երկարաբանելը այս մասին, քանի որ ամէն ոք գիտէ այսօր թէ մենք տակաւին կը զլանանք կարեւորութիւն տալ մեր դպրոցներուն մէջ անդամազննութեան եւ անոր յարակից ճիւղերուն:

Սխալ մըն է սակայն ասիկա, եւ անդարմանելի սխալ: Վարժարաններուն քննադատները մի՛շտ ամէնէն կարեւորը կը մոռնան, կ'անտեսեն ամէնէն կարեւոր պակասը ու մերկ մարդուն երեսն ի վեր ձեռնոց չգնելը առարկելուն պէս անտեսին եւ անտեսուելին թերութիւնները կը մատնանշեն: Եթէ կ'ուզենք որ դպրոցներուն մէջ խնամով դաստիարակութիւն մը ստանան տղաք, պարտաւոր ենք նախ՝ այս գերազանցապէս օգտակար ճիւղին եւ հետեւաբար առ այս հրատարակուած դասագրքերուն լուրջ ուշադրութիւն մը դարձնել:

«Առողջ միտք, առողջ մարմինի մէջ»: Որպէս զի տրուած իմացական դաստիարակութիւնը արդիւնաւոր ըլլայ, պէտք է ֆիզիքական դաստիարակութեան հոգ տանիլ ամէն բանէ առաջ: Պէտք է անդամազննութեան, առողջապահութեան եւ մարմնամարզի դասերուն մեծ տեղ տալ վարժարանաց մէջ: Մեզի համար Տոքթ. Յովսէփ Տ. Ստեփանեանի այս նոր հրատարակութիւնը «Մարդկային մարմինը», վերեւ յիշուած կրկին տեսակէտներով շահեկան կը դառնայ, քանի որ ճակատագրուած է զգալի պակաս մը լեցնելու մեր դպրոցական դասագրոց մէջ:

⁂ Գիրքը 160 էջերով, նպատակայարմար, գեղեցիկ պատկերներով ճոխացած, մաքուր տպագրութեամբ եւ վայելուչ կազմով Մատթէոսեան տպարանէն լոյս տեսած է: Ընդհանուր ակնարկ մը ձգելէ առաջ գրքին վրայ, կ'արժէ պահ մը Ձօնին առջեւ կանգ առնել, այնչափ անկեղծ եւ հարազատ է տեսակին մէջ: «Կը ձօնեմ այս գիրքը՝ իմ նախկին աշակերտներուս որոնց թելադրիչ հարցումները դիւրացուցին անոր պատրաստութիւնը:» Այս պարզ ու մեկին ձօնին մէջ չէ՞ք տեսներ անկեղծ շեշտը երախտագիտութեան զոր յարգելի հեղինակը կը զգայ իր աշակերտներուն հանդէպ «որոնց թելադրիչ հարցումներուն ալ կը պարտի մասամբ գրքին պատրաստութիւնը», կ'ըսէ: Այս կարճ բայց անկեղծօրէն գրուած տողին մէջ գրքին հրատարակութեանը շարժառիթ եղողները չե՛ն յիշուիր փոխան ազնուականներու եւ ազնուափայլներու: Յառաջաբանը՝ ցարդ ընդունուած բանաձեւը չունի. ուսանող մանկտոյն օգտակար հանդիսանալու տենչը մէջ չէ՛ բերուած. ընդհանրական ուսուցիչներուն քանի մը թելադրութիւններ կը պարունակէ գիրքը կամ անկէ տրուած դասերը օգտակար ընծայելու համար: Յառաջաբանները պիտակ եղած են ցարդ դժբախտաբար. ռէքլամներ միայն, յառաջաբաններու մէջ խօսուածին՝ գիրքերու ընթացքին մէջ դժբախտաբար շատ քիչ անգամ պատահած ենք: Դեռ քանի մը շաբաթ առաջ դպրոցական դասագրքի մը յառաջաբանը տեսայ ճիշդ Bref Formu: Արժէքը բանալու համար ինչ հարկ այդչափ մոլորումներու եւ [illegible] յոգնութիւններու:

Ամբողջ գիրքը 20 գլուխներու բաժնուած է: Յաջորդաբար կը խօսի եւ մանրամասնօրէն, մարդկային մարմինին ընդհանուր կազմութեանը, կմախքին, ոսկորներուն կազմութեանը եւ անոնց առողջապահութեանը, յօդուածներուն, մասներուն, կերակուրներուն, մարսողական գործարաններուն, արիւնին եւ արեան շրջանին, շնչական գործարաններուն, մորթին եւ երիկամներուն, ջղային դրութեան եւ զգայարանքներուն վրայ: Քանի մը տող վերը մանրամասնօրէն բառը ստորագծեցի: Գիտութիւնը մանուկին հրապուրիչ եւ մատչելի ընելու համար դժբախտաբար հեղինակները ամէնէն կարեւոր ծանօթութիւնները զանց ըրած են գիրքերէն: 20 տարի առաջ հրատարակուած դասագիրքերը, իրենց ոճին չնայելով, աւելի հիմնաւոր եւ միջուկաւոր են քան 8-10 տարիէ ի վեր պատրաստուած դասագրքերը: Մանկավարժական ըսելով ամէնէն կենսական ծանօթութիւններուն դէմ մեղանչումներ ընելու երդում ըրած են կարծես յարգելի հեղինակները: Տոքթ. Յովսէփ Տ. Ստեփանեանի մարդկային մարմինը այս ծանծաղութիւնը չունի բնաւ. հաւասար ոյժով խօսուած է հոն ամէնէն պզտիկ այլ օգտակար մանրամասնութեանը վրայ. աշակերտը պիտի հանդիպի այնպիսի նորանոր ծանօթութիւններու որոնց տեղեակ ըլլալու համար հաճոյքով պիտի փութայ, օրինակի համար, էջ 7, ողնայարին վրայ գրուած կենսական ծանօթութեանցը մէջ, էջ 18, ոսկորներուն առողջապահութեանը մասին գրուած խղճամիտ յորդորներուն մէջ, էջ 33, մարզանքին յատկացուած հատուածին մէջ, եւ այսպէս յաջորդաբար գրուած գլուխներուն մէջ աշակերտը պիտի տեսնէ յանկուցիչ բացատրութիւնով բոլորովին նոր ծանօթութիւններ իր մարմինին վրայ: Ոճը՝ մաքուր, լեզուն կոկիկ՝ յանձնարարելի դասագիրք մըն է իրապէս «Մարդկային մարմինը»:

Անկեղծօրէն շնորհաւորելով յարգելի հեղինակը, գրագէտ-բժիշկ՝ Տոքթ. Տ. Ստեփանեանը, այս անգամ ալ ձեռք բերած գեղեցիկ յաջողութեանը համար, կը մաղթենք որ միջոցը ունենայ նաեւ իր միւս ձեռագիրներն ալ հրատարակելու, որոնք վստահ ենք թէ սիրով պիտի ողջունուին ընթերցող հասարակութենէն:

ՌՈՋՄԵՐԻ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ —132—

ՏԱՆԻԷԼ ԼԸՍԻՒԷՕՐ

ԿՆՈՋ ՄԸ ԿԵԱՆՔԸ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՏԻԿԻՆ ԴԵՍՊԱՆՈՒՀԻՆ

Թ.

ԼՈՒԻ ՀՕՎՏԻՆ ՄԷՋ

—Բարի լուր մը կը բերեմ Թիէննօս: Թերեւս աշակերտ մը ունենամ Մօրէլի դղեակին մէջ... Վերին Մութիէէն կը տեսնուի այդ դղեակը, որ լերան մէջ կը գտնուի... Դաս առնողը տղայ մըն է, որ պէտք ունի ուսումը զօրացնելու՝ լիսէին դասերուն հետեւիլ կարենալու համար:

—Մօրէլի դղեակը ըսի՛ք, մօրաքոյր Ֆանի. կը կարծէի որ լերան միւս կողմը միայն ճամբայ կար՝ հոն երթալու համար:

—Կառքի ճամբայ մը... Բայց արահետներէն յառաջանալով՝ կարելի է դիւրաւ դղեակ երթալ:

—Օձապտոյտ եւ դժբրուկ արահետներ են: Ինչպէս պիտի քալես այդ ճամբէն, հէ՞գ մօրաքոյր:

—Օ՜հ, այդ բանէն չէ որ կը վախնամ. միայն թէ դասը չփախցնեմ:

—Ո՞վ հայթայթեց այդ դասը:

—Պըզանսոնի մէջ տեսած մարդիկս: Վաղը դղեակ պիտի ներկայանամ նամակով մը:

Պահ մը յետոյ երբ Էթիէնը կանչեց, սեղան նստելու համար, տղան իր անձեռոցը ուռած գտաւ. տակը բան մը դրուած էր:

—Օ՜հ, մօրաքոյր... Նորէն խնդրութիւն մը ըրեր ես: Պիտի յանդիմանեմ քեզ:

Ֆանի կը ժպտէր, եւ կարճատես աչքերովը կը հետեւէր տղուն շարժումներուն, սպասելով որ հաճոյական բացագանչութիւն մը արձակէ ան:

Իր անձեռոցը մէկդի ըրաւ եւ կլոր ծրարիկ մը տեսաւ, որ վարդագոյն թուղթով պատած էր:

Բոլորովին յուզուած, Էթիէն կը կտրատէր ծրարը քակած միջոցին, որպէս զի մօրաքրոջ ուրախութիւնը երկարաձգէ:

Իր թաթիկները սկսան դողալ: Կարմրեցաւ, տժգունեցաւ եւ բառ մը իսկ չգտաւ ըսելու:

—Ի՞նչ ունիս, սիրունիկս: Այնպէս կը կարծէի որ խանդավառ ուրախութիւն մը պիտի զգայիր:

—Ուրախ եմ արդէն, մրմնջեց տղան, ինքզինքը զսպելով, չփղձկելու համար:

—Թիէննօ, Թռուցիկիդ համար ընտիր առասան մըն է ասիկա, Պըզանսոնէն գնուած: Գիտէի թէ սիրտդ դրած էիր՝ որովհետեւ չէիր կրնար թռցնել այն մեծ ու նոր Թռուցիկը, զոր այնքան խնամով շինած ես, քու Սանթօս-Տիւմոն Թռուցիկդ, Թիւ 12: Սիրելիս, 200 մէթր երկայնութիւն ունի:

—Մօրաքոյր, սուղի նստած ըլլալու է քեզի:

—Պարոն հաւատաքննիչ, քեզի վերաբերեալ գործ մը չէ ասիկա, յարեց պառաւ աղջիկը, փորձելով կատակ մը ընել, իր տրտմութիւնը պարտկելու համար:

Ֆանի, առանց պատճառը հասկնալու, փոքր տղուն տրտմութիւնը կը կռահէր:

Թիէննօ պառաւ աղջկան մօտ երթալով ըսաւ.

—Մօրաքոյր, կ'աղաչեմ, դրամ մի՛ ծախսեր խաղալիկներուս համար: Չեմ խաղար ալ եւ չեմ ալ սիրեր խաղալ...

—Ի՞նչ կ'ըսես...

—Ես ալ մտադիր էի...

—Ի՞նչ բան:

Էթիէն լուռ մնաց:

—Ի՞նչ մտադրութիւն ունէիր, զաւակս:

Տղան փոխեց շրթունքներուն վրայ եկած պարբերութիւնը, երբ պատասխան տուաւ.

—Կ'ուզէի իմ Թռուցիկս տալ:

—Սանթօս-Տիւմոնդ, Թիւ 12.

—Այո՛, Պիգուարնի խոստացայ:

—Այն տղուն որ կոնաձեւ Թուղթ (քօրնէ ա բարիէ) կամ փող (քօրնէ ա բիւթօն) կը կոչէ քեզ, ըսաւ Ֆանի ծիծաղելով: Զարմէր որ ատանկ ստահակի մը նուէր ընես:

Ֆանի ա՛լ աւելի չպնդեց, ուզելով անհատական կամքը չընկճել տղուն մէջ, ինչ որ իր դաստիարակութեան սկզբունքը կը կազմէր: Ուստի յարեց.

—Թիէննօս, ազատ ես ուզածդ ընելու: Ու գիտես որ նոյնքան հաճոյք կը զգամ, տեսնելով խաղալդ որքա՛ն աշխատիլդ: Բայց եթէ Թռուցիկէդ հրաժարիս, առասանը խանութպանին պիտի վերադարձնեմ: Ի փոխարէն՝ քեզ համար օգտակար առարկայ մը կ'առնեմ:

—Այո՛, այո՛, գոչեց Էթիէն, ուրախութենէն ցատկելով:

«Ինչ գաղափարներ կ'որոճայ այս փոքրիկը», կը խորհէր Ֆանի, որուն քունը չէր տարած գիշերը: «Կեանքը ո՛րքան աննպաստ է այդ տղուն, կ'ըսէր պառաւ աղջիկը մտովի... պարտիմ տքնիլ անոր համար... Եթէ հարուստ ըլլայինք, անշուշտ արդի արժէքը չէր ունենար ան: Ի՞նչ աւելի փառաւոր բան կարելի է նուիրել մարդկային էակի մը քան իր լաւագոյն ինքնութիւնը, անհատական արժէքին յաւելումը, այսինքն այն միակ ինչքը՝ որուն բացարձակապէս տէր է մարդ:»

Ինչ որ փիլիսոփայութեան ոգին կը հաստատէր, կնոջ սիրտը դժուարաւ կը համակերպէր անոր:

Ինչո՞ւ չպիտի տար պառաւ աղջիկը՝ անհոգ եւ զուարթ կեանքով մը տոգորելու համար Թիէննոյի մանկութիւնը:

Միայն թէ տղան շուտով չզզուէ՞ր իրմէ:

Անձկալից անքնութեան ժամեր անցընելէ յետոյ, Օր. Ֆանի ծանր քունի մէջ թաղուեցաւ, երբ լոյսի առաջին շողերը կը սպրդէին վարագոյրներուն մէջ:

Մինչեւ ժամը վեց չարթնցաւ, նոյն իսկ չլսելով այդ առտու տան մէջ եղած անսովոր ու թեթեւ աղմուկը:

Երբ աչքերը բացաւ, առաջին բանը զոր դիտեց, սա եղաւ թէ իր ու Թիէննոյի ննջասենեակին միջեւ գտնուող դուռը գոցուած էր:

Թեթեւ մտահոգութեան մը մատնուած, Ֆանի սկսաւ արագօրէն հագուիլ եւ դուռը բացաւ:

Ընդոստ ցնցում մը ունեցաւ, նշմարելով որ տղուն անկողինը աւրուած այլ պարապ էր. նաեւ մէկ ակնարկով ուշադրութիւնը գրաւեց Թուղթի կտոր մը, աչքի զարնող տեղ մը դրուած. անշուշտ գրուած Թուղթ մըն էր:

Մինչեւ հինգ սանթիմ հեռու բռնելով եւ կարճատես աչքերուն մօտեցնելով Թուղթը, կարդաց Ֆանի.

«Մտահոգ մի՛ ըլլար, սիրելի մօրաքոյր:

«Իմ մարդկային պարտքս կը կատարեմ: Ընդհուպ կը տեսնուինք:

Ծանօթ.— Կտոր մը հաց առած եմ միասին:»

—Ո՞ւր կրնայ գացած ըլլալ, մրմնջեց պառաւ աղջիկը:

Ֆանիի անձկութիւնը բոլորովին փարատած էր: Անհուն խանդաղատանք մը կ'առուգացնէր իր թօշնած սիրտը:

«Սիրասուն տղայ... Սիրասուն տղայ, մրմնջեց Ֆանի:»

Ու քրօջ սենեակը գնաց:

—Չուզեցի աւելի կանուխ կանչել քեզ, ըսաւ Ճուլիա: Բայց ինքզինքս լաւ չեմ զգար:

—Ի՞նչ ունիս, սիրելիս:

—Չեմ գիտեր... սրտի գեղումներ... սա տեղ ցաւեր, ըսաւ անդրանիկ քոյրը, շօշափելով ծիւրած կուրծքը, ուր կանացի շնորհներու ո եւ է հետք չէր մնացած: Սրտի հիւանդութի՞ւն է թէ հին յօդացաւ: Ա՜հ, հէգ Ֆանիս, կարծեմ թէ այս անգամ ալ վերջս եկած է:

—Նորէն ի՞նչ դրեր ես միտքդ, ըսաւ Ֆանի այն հրաշալի ձայնով, որ ուժ մը, հրապոյր մը, քաղցրութիւն մըն էր ինքնին: Միջնակողային ցաւեր ըլլալու են: Թէեւ շատ կը տառապիս, բայց ո եւ է վտանգ չկայ: Սպասէ՛... Անմիջական կերպով պիտի ամոքեմ ցաւերդ:

(Շարունակելի)

ԱՌՕՐԵԱՅ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ակռաները մաքրելու ատեն, պէտք չէ, ինչպէս սովորութիւն է ընել, ակռայի խոզանակը աջէն դէպ ի ձախ կամ ընդհակառակը շարժել ակռաներուն վրայ, այլ վարէն վեր և վերէն վար։ Այդ կերպով միայն ակռաներուն մէջտեղի աղտեղութիւնները կը մաքրուին. լաւագոյն է ակռաներուն ծամելու երեսն ու ետեւի կողմն ալ մաքրել միշտ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՎԻԼՀԷԼՄՍՀԷՕՀԷԻ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ

Թան վերոգրեալ խորագրին տակ հետեւեալը կը գրէ Անգլիոյ Թագաւորին ու Գերմանիոյ կայսեր տեսակցութեանը մասին.

Էտուարտ Է., Աւստրիա երթալուն առթիւ, չորեքշաբթի օրը կեցաւ Քասէլի մէջ և Վիլհէլմ Բ.ի հետ մէկ քանի ժամ անցուց Վիլհէլմսհէօհէի դղեակին մէջ։ Այս հանդիպումը ապացոյց մըն է անգլեւ-գերման յարաբերութեանց մէջ առաջ եկած թուլացումին։ Դեռ քիչ ժամանակ առաջ այդ յարաբերութիւնները այնքան լաւ չէին։ «1899էն մինչեւ անցեալ տարի, կը գրէ Ֆրանքֆուրդեր Զայդունկ, Անգլիոյ ու Գերմանիոյ յարաբերութեան մէջ փոխադարձ անվստահութիւն մը կը տեսնուէր, բարեկրթութեան թերի մը քաղաքական յարաբերութեանց ձեւին մէջ, յարաճուն ատելութիւն մը, այն աստիճան որ երկու երկիրներու միջեւ անսահման ժամանակի մը համար չէր կրնար տեւել, առանց խիստ աղօտաբեր հետեւանքներ ունենալու։» Ասոր վրայ պէտք է աւելցնել, խիստ ճշգրիտ տրտունջներէ զատ, երկու վեհապետներուն անձնական յարաբերութեանց վիճակը. ինչպէս նաեւ լրագիրներուն ընթացքը, որոնք ընդհանուր կերպով վէճերը կը գրգռեն, դժուարութիւնները կը չափազանցեն և շահու խնդիրները կը վերածեն արժանապատուութեան խնդիրներու։ Մեծն-Բրիտանիոյ և գերման կայսրութեան միջեւ յարաբերութեանց ձգտումը երբեմն մտահոգութիւններ իսկ պատճառեց խաղաղութեան բարեկամներուն։ Բայց երկու տարիէ ի վեր հետզհետէ նուազեցաւ։ Ամէնէն աւելի Գերմանիոյ կողմէ ջանքեր եղան հաշտութիւն մը առաջ բերելու համար. դիւանագիտութիւնը, մամուլը և ժողովուրդը իրենց ջանքերը բազմապատկեցին այդ նպատակով։ Անցեալ տարի Վիլհէլմ Բ. փափաք յայտնեց իր մօրեղբօրը հանդիպելու, երբ Էտուարտ Է. Գերմանիայէն անցաւ՝ Մարիէնպատ երթալու։ Տեսակցութիւնը, որ Գրոնպէրկի մէջ տեղի ունեցաւ, ցոյց տուաւ երկու վեհապետներուն անձնական յարաբերութեանց վերսկսումը։ Անկէ ի վեր յանձնաժողովներ, Գերմանիոյ մէջ կազմուած, կառավարութեան աջակցութեամբ, փոխադարձ այցելութիւններ կազմակերպեցին։ Գերմանացի օրագրողներ Անգլիա գացին. անգլիացի օրագրողներ ալ Գերմանիա այցելեցին։ Լրագրական բանակռիւները խաղաղեցան։ Բրիտանական թաղապետութեանց ներկայացուցիչները ընդունուեցան Պերլինի և գերման կայսրութեան գլխաւոր քաղաքներուն մէջ՝ սիրալիր մեծարանքներով և առատօր ճոխութեամբ։ Այդ ուղեւորութեան պահուն հաստատուած անձնական յարաբերութիւնները նպաստեցին ընդհանուր կերպով բարւոքելու երկու ժողովուրդներուն յարաբերութիւնները։ Վիլհէլմսհէօհէի կարճատեւ տեսակցութիւնը միեւնոյն ճամբուն մէջ նոր հանգրուան մը ցոյց կուտայ։ Քիչ մը կը տարբերի Գրոնպէրկի տեսակցութենէն։ 1906ին Վիլհէլմ Բ.ի քրոջ՝ Սաքս-Մայնինկէնի իշխանուհիին դղեակին մէջ էր որ տեղի ունեցաւ վեհապետներուն այդ հանդիպումը։ Այդ պարագան ընտանեկան հանգամանք մը կ'ընծայէր նոյն տեսակցութեան, որուն վրայ շատ ծանրացան երկու կողմէն։ Այս անգամ Վիլհէլմ Բ. ինքն է որ կ'ընդունի իր մօրեղբայրը։ Այս պարագան ցոյց կուտայ թէ երկու վեհապետներուն յարաբերութիւնները բարւոքած են։ Անկէ զատ, թէեւ այցելութիւնը երկար չտեւեց, թէև, ինչպէս Գերմանիա կը բաղձար, շատ փայլուն հանգամանք մը չունեցաւ, սակայն անկէ առաջուանէն աւելի քաղաքական նշանակութիւն մը ունեցաւ։ Գերմանիոյ նախարարապետ ֆոն Պիւլով իշխանին և Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան մնայուն խորհրդական Սըր Չարլս Հարտինճի ներկայութիւնը քիչ մը կը հաստատէ այդ հանգամանքը։ Այսու հանդերձ պէտք չէ չափազանցել անոր հետեւանքները քաղաքական տեսակէտով։ Գերման մամուլը, նոյն իսկ կէսպաշտօնականը, մէկ քանի օր առաջ կ'ըսէր թէ երկու վեհապետները կարեւոր խնդիրներու վրայ պիտի տեսակցին։ Այդ տեսակցութեան համար կ'ըսէին թէ առնչութիւն ունի Սուինէմիւնտէի և Իշլի տեսակցութեանց հետ։ Նոյն իսկ կ'ըսէին թէ այդ տեսակցութենէն պիտի կրնայ առաջ գալ անգլեւգերման համաձայնութիւն մը՝ մէկ քանի կէտերու մասին։ Բրիտանական մամուլը աւելի հանդարտութեամբ կը խօսէր այդ տեսակցութեան վրայ։ Մնաց որ դիւրին էր գուշակել թէ այն մէկ քանի ժամեր, զորս Էտուարտ Է. ու Վիլհէլմ Բ. միասին պիտի անցընէին, բաւական պիտի չըլլային միջազգային ներկայ գործերը լուսաբանելու։ Իրողութիւնը ցոյց տուաւ թէ գերման մամուլը մեծապէս սխալած էր տեսակցութեան արդիւնքին վրայ։ Պաշտօնական տեղեկագրութիւնները այսօր կը խոստովանին այդ պարագան. խօսակցութիւնները միայն քաղաքականութեան շուրջը դարձած են. որոշ խնդիրներու լուծումը նկատողութեան չեն առնուած։ Այս պարագան յայտնապէս կը նուազեցնէ Վիլհէլմսհէօհէի տեսակցութեան կարեւորութիւնը։ Երկու վեհապետներուն հանդիպումը բնաւ անկարեւոր իրողութիւն մը չէ. իրական արժէք մը կը ստանայ երբ այդ վեհապետներն են Անգլիոյ Թագաւորը ու Գերմանիոյ կայսրը։ Չորեքշաբթի օրուան տեսակցութեան գալով, երկու Պետութեանց ո՛չ քաղաքական և ոչ ալ տնտեսական հակառակութիւնները կ'անհետացնէ. բնաւ չի փոխեր տէրութեանց խմբաւորումները։ Միայն կը հաստատէ թէ Էտուարտ Է.ի և Վիլհէլմ Բ.ի միջեւ կարծիքի անհամաձայնութիւնները անհետացած են։ Որովհետեւ այս մերձեցումը կը զուգադիպի երկու ժողովուրդներուն յարաբերութեանց զգալի բարւոքումի մը, ուրեմն քաղաքական այն տեսակ իրողութիւն մըն է զոր պէտք է նկատողութեան առնել։ Բայց ո՛չ անոր հետեւանքները պէտք է չափազանցել և ոչ ալ անոր նշանակութիւնը անգիտել։

ԼԱ ՀԷՅԻ ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Երկրորդ յանձնաժողովը աւարտեց 1899ի պայմանագրութեան վերաքննութիւնը՝ պատերազմի օրէնքներուն և սովորութեանց մասին։ Առաջարկուած բազմաթիւ փոփոխութիւններ ետ առնուեցան։ Ընդունուածներուն գլխաւորներն են.— Բ. յօդուածին համար գերման առաջարկութիւն մը՝ որպէս զի պատերազմի ատեն ոչ-պատերազմիկները յայտնապէս զէնք կրեն։ Ե. յօդուածին մէջ Քուպայի առաջարկութիւն մը՝ պատերազմի գերիները վար դնել այնքան ատեն որքան անհրաժեշտ կ'ընծայեն պարագաները։ Զ. յօդուածին մէջ՝ սպանիական առաջարկութիւն մը՝ գերի ինկած սպաները ու ենթասպաները չգործածուին իրենց կարողութեան ու աստիճանին անհամապատասխան աշխատութեանց. նաեւ ճաբոնական առաջարկութիւն մը որ պատերազմի գերիներու աշխատութեանց համար յարմարագոյն սակացոյց մը կը սահմանէ։ Հոլանտայի պատուիրակին առաջարկութեամբ 44րդ յօդուածը սապէս փոխուեցաւ.

«Արգիլուած է պատերազմի ատեն գրաւեալ երկրի մը բնակիչները բռնադատել ուղղակի կամ անուղղակի, հաւաքաբար կամ անհատաբար, անձնական մասնակցութիւն մը ունենալ՝ իրենց երկրին դէմ կատարուած զինուորական գործողութեանց. նաեւ անոնցմէ տեղեկութիւններ ուզել այդ գործողութեանց համար»։

52րդ յօդուածին վրայ համառօտ մը աւելցաւ՝ ապահովելու կարելի եղածին չափ արագ հատուցումը զինուորական ստացագիրներու՝ նոյն իսկ պատերազմը դադրելէ առաջ։

— Այս միջոցիս երեք մասնախումբեր կ'աշխատին. առաջինը պարտաւորիչ իրաւարարութեան մասին, երկրորդը՝ դատարանի մնայուն ըլլալուն և երրորդն ալ գործելու եղանակին վրայ։ Այդ խնդիրները Դեսպանախորհուրդին իրական նպատակը կը կազմեն, որով յուսալի է թէ յանձնաժողովին աշխատութիւնները արդիւնաւոր պիտի ըլլան։ Պարտաւորիչ իրաւարարութեան յանձնաժողովին մէջ ընդունուած են պարտաւորիչ ըլլալու հանգամանքը, սակայն դժուարաւ կը համաձայնին այն պարագաներուն վրայ, ուր պիտի գործադրուին։ Պարոն ֆոն Մարշալ դիտել տուաւ թէ միջազգային անհատական իրաւանց առարկաները պատճառ կ'ըլլան տեղական դատարաններու առջեւ դատելու, որով այդ դատարաններուն վճիռները կրնան ջնջուիլ իրաւարարութեան գերագոյն ատեանին կողմէ. ուստի վէճ մը պիտի ծագի տեղական դատարաններուն և գերագոյն ատեանին միջեւ։ Այս դժուարութիւնը վիճաբանութիւն մը առաջ բերաւ, որուն մասնակցեցան Պրազիլիոյ, Ֆրանսայի, Աւստրիոյ, Իտալիոյ, Արժանթինի, և Հոլանտայի պատուիրակները։ Պ. Պուրժուա, որ կը նախագահէր, վիճաբանութիւնը ամփոփելով, ընդունեց թէ բարի կամք մը կը յայտնուի համաձայնութեան մը յանգելու այն պարագաներուն համար երբ իրաւարարութիւնը պարտաւորիչ պիտի ըլլայ։ Դեսպանախորհուրդին յառաջիկայ լիագումար նիստը շաբաթ օրը տեղի պիտի ունենայ (տե՛ս երէկուան հեռագիրները)։ Օրակարգը պիտի կազմէ անգլիական բաղձանքը՝ սպառազինութեանց սահմանափակումին համար, և պատերազմի ատեն ռմբակոծութեանց պայմանագրութիւնը։ Տէրութեանց պատուիրակներէն մէկը, սպառազինութեանց սահմանափակման խնդրոյն համար, յայտարարեր է լրագրական թղթակցի մը թէ մեծ տէրութեանց ընթացքը ենթադրել կուտայ թէ կ'ուզեն ամենակատարեալ ազատութիւն պահել՝ ծագելիք պատերազմներու համար։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԸ

Կէտքէ գնդապետը, զինուորական ծանօթ մասնագէտը, Պերլինէր Թակեպլաթի մէջ խմբագրական մը կը հրատարակէ «Ֆրանսական բանակին իրական տկար կէտերը» խորագրով։ Գնդապետը Հակրոն զօրավարին հրաժարելուն իբրեւ պատճառ կը նկատէ սա իրողութիւնը թէ զինուորական երկու տարուան ծառայութեան մասին յաւակնութիւն առաջ եկած է. այդ դրութիւնը ընդունուած էր ներքին քաղաքականութեան պատճառներով։ Կ'երեւայ թէ դրութեան այդ փոփոխութիւնը աւելցուցեր է բանակին թիւը ու կազմակերպութեան թերութիւնը։ Կէտքէ գնդապետը կը յարէ. — «Այդ դրութեան տկարութիւնը բարոյական կամ կարգապահական թերութեանց մէջ չի կայանար. պատճառը պարզապէս պատերազմիկներու թիւին նուազութիւնն է։ Գերմանիոյ մէջ զինուորական երկու տարուան ծառայութիւնը յաջողեցաւ զինուորներու թիւը աւելցնել խաղաղութեան ատեն։ Ֆրանսայի մէջ նոյն իսկ առաջուան թիւը պահել կարելի չէ։ Ֆրանսայի մէջ զինուորական երկու տարուան ծառայութիւնը տարին հարիւրէն իննուկէս պիտի պակսեցնէ զինուորներու թիւը։ Այն իրողութիւնը թէ Ֆրանսա, 45 միլիոն բնակիչով, Գերմանիոյ տարեկան զինուորագրութեան հաւասարի, վտանգաւոր պիտի ըլլայ, վասն զի տկար և հիւանդ զինուորներ պիտի մտնեն բանակին մէջ։ Այդ թիւերը բաղձացուած նպատակը ձեռք պիտի չբերեն և գերման գործօն բանակը միշտ 65,000 հոգի աւելի պիտի ըլլայ ֆրանսական բանակէն։»

ՎԱՏԻԿԱՆ

Վատիկանի շրջանակներուն մէջ նորէն կ'ըսուի թէ արտաքին գործոց քարտուղար Մէրրի տէլ Վալ կարտինալը պաշտօնէ պիտի քաշուի։ Այս զրոյցին վերստին երեւան ելլելուն պատճառն է Սվամբա կարտինալին մահը՝ Պոլոնիի արքեպիսկոպոսը, որուն յաջորդը կը նկատուի Ռէսբիկի կարտինալը, որ հիմա Պապին փոխանորդն է Հռոմի մէջ։ Այս վերջին պաշտօնը, որ շատ հանգիստ է, կը փափաքի ստանձնել Մէրրի տէլ Վալ կարտինալը, ըսելով որ իր առողջական վիճակին պատճառով չի կրնար շարունակել արտաքին գործոց քարտուղարի պաշտօնը։ Կ'ըսուի թէ Մէրրի տէլ Վալ կարտինալին պիտի յաջորդէ Ռինալտինի նորընտիր կարտինալը, պապական նախկին նուիրակ Մատրիտի։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ''ԴՐԸՍԴ,,ՆԵՐԸ

Նիւ-Եորք Հերըլտի Ուաշինկդընի թղթակիցը տեսակցեցաւ ընդհանուր դատախազ Պ. Պոնաբարդի հետ։ Ասոր վերջերս ըրած յայտարարութիւնները, որոնցմէ կ'երեւար թէ «դրըսդ»ներուն դէմ դատական նոր հետապնդումներ պիտի կատարուին, Նիւ-Եորքի Սակարանին մէջ առաջ բերած ըլլալու երեւոյթը ունէին ներկայ աննպաստ վիճակը։ Պ. Պոնաբարդ ըսաւ թէ արհեստապետներու և անհատներու փոքր թիւի մը դէմ միայն դատ պիտի բացուի՝ հարկադրելու որ օրէնքը յարգեն և թէ այդ խստութիւնը, իր կարծիքով, երկրին բարգաւաճումը պիտի աւելցնէ, թէեւ մէկ քանի շահադէտներու վնասուիլն պատճառէ։ Պ. Պոնաբարդ յայտարարեց թէ առայժմ խնդիր չկայ դատական հաշուեյարդար մը անուանելու Ինտիանայի բեդրոլի «դրըսդ»ին համար, որ 145 միլիոն ֆր.ի տուգանքի դատապարտուած է՝ «դրըսդ»ներու դէմ հրատարակուած օրէնքին անսաստած ըլլալուն համար, բայց հաշուեյարդարի անուանումը պիտի կրնայ պարտաւորիչ ըլլալ, եթէ այդ ահարկու տուգանքը «դրըսդ»ին անվճարելիութիւնը առաջ բերէ։ Նիւ-Եորք Հերըլտ կ'ըսէ թէ Պ. Ռոքֆէլլէր զերծ պիտի ըլլայ կառավարութեան կողմէ կատարուելիք դատական հետապնդումէն, վասն զի թէեւ բեդրոլի «դրըսդ»ին մասնակից է, բայց տարիներէ ի վեր դեր մը չէ ունեցած անոր գործօն վարչութեանը մէջ։ Ամերիկայի կառավարութիւնը խնդիրը քննելով կրցած է համոզում գոյացնել թէ միայն տուգանքի կրնան դատապարտուիլ «դրըսդ»ը կազմող միլիոնատէրերը։ Արդէն չուզուիր ալ շատ առաջ տանիլ գործ մը որ ելեւմտաւորական ու առեւտրական հրապարակները պիտի խանգարէ։

ՊԱՏԷՆ-ՊԱՏԷՆԻ ՈՃԻՐԸ

«Բաւլ Հաուի դատը» կամ «Պատէն-Պատէնի ոճիրը» կը շարունակէ զբաղեցնել եւրոպական լրագրութիւնը, մասնաւորապէս գերմանականներն ու աւստրիականները որոնք դատական իշխանութեանց չափ՝ եթէ ոչ անոնցմէ աւելի, փութկոտ կը գտնուին այս կնճռոտ տրամին մութ կէտերը լուսաբանելու։ Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէի Պերլինի թղթակիցը հետեւեալ երեք հարցումներն ուղղած է Օր. Օլկա Մոլիթորի. 1— Ճի՞շդ է որ Օր. Օլկա անհաշտ յարաբերութեան մէջ էր իր մօրը հետ. 2— Ի՞նչ հրազէն կը կրէ՞ր իր վրայ Օր. Մոլիթոր. 3— Ի՞նչ հանգամանք ունէին իր յարաբերութիւնները փաստաբան Բաւլ Հաուի հետ։

Այս հարցումներէն առաջինին պատասխանած է Օլկայի քեռայրը՝ տեղակալ Պաշըլէն, որ կ'ըսէ.—«Զօքանչս ատեն ատեն կը տառապէր ցնցղատապէ և յաճախ անկողինը կը մնար։ Միշտ Օլկան եղած է զինքը դարմանողը, որ իր հօրը մահէն ի վեր՝ իր մօրը միակ և ճշմարիտ նեցուկն էր։ Բացարձակապէս սխալ է այն ենթադրութիւնը թէ դժտութիւններ ծագած ըլլան Տիկին Մոլիթորի և Օլկայի միջեւ, որ բարեսիրտ ու միամիտ աղջիկ մըն է։ Օլկա իր մօրը սիրելագոյն աղջիկն էր։ Նոյեմբեր 6ին, իրիկուան ժամ 6էն քանի մը վայրկեան վերջը, զոքանչս հոգին կ'աւանդէր։ Ես Պատէն-Պատէն կը հասնէի կէս գիշերին, գոյժը հեռագրով իմացած ըլլալով։ Օլկան էր որ կայարան եկաւ զիս դիմաւորելու։ Մէկը որ դիտած ըլլար, ինծի պէս, իր սգաւոր վիճակը ու վշտակրութիւնը այդ և յաջորդ օրերը, ինչպէս նաեւ յուղարկաւորութեան միջոցին տանը կարգուսարքին հսկելու իր ձեւը, յիմարական զրոյցներ պիտի նկատէր Օլկայի դէմ տարածուած զրպարտութիւնները. և խօսքս անոնց վրայ չէ որոնք մօտէն կը ճանչնային քենիիս անձն ու բնաւորութիւնը»։

Ռէվոլվէր կրած ըլլալու մասին՝ Օր. Օլկա սա յայտարարութիւնն ըրաւ. — «Ես երբեք ռէվոլվէր պահած չեմ վրաս և միշտ վախցած եմ հրազէններէ։ Ձեզի ապացուցանելու համար թէ ո՛ր աստիճան անլուր զրպարտութիւններ են ինծի դէմ ըսուածները, բաւական է որ յայտնեմ թէ նոյեմբեր 6ին օրը, մայրս ինքն էր որ եկաւ առաւ զիս՝ իրեն ընկերանալու իր պտոյտի միջոցին։ Գալով Պ. Հաուի, ո՛չ մէկ յարաբերութիւն գոյութիւն ունեցած է երկուքնուս միջեւ, ո՛չ իսկ այն մտերմութիւնը որ սովորաբար կը գոյանայ աղջկան մը ու իր քեռայրին միջեւ։ Զինքը փոխադարձաբար կը կոչէինք «Մայսթէր Հաու» և «Ֆրէօլայն Մոլիթոր»։ Ոչ իսկ ընտանեբար կը գրէինք զիրար։ Մայրս ալ իր փեսային վրայ խօսած ատենը «Մայսթէր Հաու» կը կոչէր զայն։»

Օր. Մոլիթոր կը յայտարարէ ի վերջոյ թէ փաստաբան Տիձի յայտարարութիւնները՝ ի Բարիզ բնակութեան պարագաներու մասին, սխալ են։ Ինք՝ պզտիկ թատրոնները կը յաճախէր ոչ միայն Բաւլ Հաուի, այլ նաեւ իր քրոջ՝ Լինայի ընկերակցութեամբ։ Երբ այս վերջինը հիւանդցաւ, ինք ու մայրը մեկնեցան Բարիզէն։

⁂ Այս եղեռնական գործը որ սկիզբները սովորական ոճիրի մը հանգամանքն ունէր, ու ետքէն սիրային տրամի մը երեւոյթն առնելու ճամբուն մէջ մտաւ, հիմակ ալ զաւեշտական կողմ մը կը ցուցադրէ։ Պարոն ֆոն Լինտէնաու, որուն գրած կրկին նամակներն սկզբնապատճառ եղան նորանոր յայտնութիւններու և քննութեանց կնճռոտելուն, ամուսնացած է եղեր։ Լոքալ Անցայկէրի Պատէն-Պատէնի թղթակիցը յոյժ շահեկան խօսակցութիւն մը ունեցեր է Տիկին Լինտէնաուի հետ, որմէ կը քաղենք քանի մը մասեր։ Տիկին Լինտէնաու կը յայտարարէ թէ ինք 33 տարի շարունակ կենակցած է իր ամուսնին հետ և թէ շատ երջանիկ կենցաղ մը ունեցած են։ 40,000 մարք դրամօժիտ բերած էր. այս պզտիկ հարստութիւնը աւելցաւ նախ, սակայն շահադիտական ձախորդ գործառնութիւններու պատճառաւ, և իր ծնողաց յանցանքով, ամբողջը մէկէն կորսնցուցին։ Ծայրայեղ թշուառութեան մատնուեցան և այր ու կին ձեռքերնուն եկածը ըրին՝ վնասնին դարմանելու համար։ Այդ միջոցին էր որ իր ամուսինը օրին մէկը գաղափար յղացաւ բաժնուիլ կնոջմէն, հարուստ ժառանգորդուհիի մը հետ ամուսնանալու համար, որպէս զի այս կերպով ամբողջ ընտանիքը փրկէ թշուառութենէ։ — Ես այլեւս երիտասարդ չէի, կ'աւելցնէ Տիկին Լինտէնաու, և ասկէ զատ փրկութեան ուրիշ հնար չի տեսայ։ Ուստի ըսի ամուսնոյս. «Եթէ գտնելիք կինդ դրամ ունենայ և վճարուց հատուցում ընէ ինծի, չեմ ընդդիմանար»։ Այդ կինը Օլկա Մոլիթորը չէր սակայն. Լինտէնաու քանիցս թեկնածու ներկայացաւ ամուսնութեան համար լրագրաց միջոցաւ եղած առաջարկներու և այս նպատակով ճամբորդութիւններ ալ կատարեց։ Չեմ գիտեր թէ ոճիրին օրը, 6 սեպտ., Պատէն-Պատէն կը գտնուէր. ասոր վրայ շատ մը մտածելէս ետքը, կը յիշեմ սակայն որ այդ միջոցին ճամբորդութենէ մը վերադարձած էր և թէ Պատէն-Պատէնի տրամին պատմութիւնը կարդաց ինծի թերթերուն մէջ։ Ընթերցումը աւարտելուն, աւելցուց. «Ես լսեցի հրազէնին պայթիւնը։ Ոճիրը գործողը՝ Տիկին Մոլիթորի ընկերացող կինը ըլլալու է (Օր. Օլկան)»։ Բայց ամուսինս չըսաւ թէ բան մը տեսած է։ Ատկէն անցնելէ ետքը, դատավարութեան միջոցին, օր մը հարցուցի ամուսնիս.

— Ո՞վ կրնայ եղած ըլլալ ալեխառն մօրուքով մարդը։

— Ես էի, պատասխանեց։

Բայց իր այս խօսքը կատակի տեղ կ'առնեմ, վասն զի ամուսինս շատ կը սիրէ կատակաբանել։

⁂ Վերջին լուրերու նայելով, Օր. Օլկա Մոլիթոր, իր քեռայրին՝ տեղակալ Պաշըլէնի ընտանիքին հետ Ֆրիպուրկ (Պատ) վերադարձեր է Լէնկարինէն (Ժընեւ), ուր կը գտնուէր վերջերս։

ՄՈՆԹԷ-ՔԱՐԼՈՅԻ ՈՃԻՐԸ

Երէկ իրիկուան թղթաբերով առնուած Բարիզեան թերթերը կը հերքեն՝ Վէրէ Կոււլտի անձնասպան եղած ըլլալու զրոյցը։ Տիկին Էմմա Լէվէնի սպանիչը ողջ առողջ է և կը գտնուի Մարսիլիոյ բանտը, պարբերաբար հարցաքննուելով իր կնոջը հետ։ Եղեռնագործ ամուսինները խոստովանած են իրենց ոճիրը, և կը մնայ միայն քանի մը երկրորդական կէտերու ճշդումը որով կը զբաղի հարցաքննիչ դատաւոր Պ. Մալավիալ։ Ասոնցմէ մէկն է Կոււլտ ամուսիններուն օրինաւորապէս կարգուած ըլլալը, որուն համար հեռագրով տեղեկութիւն ուզուած է Լոնտոնէն, Տըպլինէն, Լիվըրբուլէն և Մոնրէալէն։ Պ. Մալավիալ հարցաքննած է նաեւ սպասաւորը Մարսիլիոյ այն օթէլին ուր իջեւանած էին եղեռնագործ ամուսինները, երբ Մոնթէ-Քարլոյէն հոն հասան։ Այս վկան յայտարարեց թէ Տիկին Կոււլտ յանձնարարած էր իրեն՝ փայտէ խոշոր տուփ մը գնել իրեն և միանգամայն ծովեզրին մօտ վիլլա մը գտնել, ուր կուզէր հաստատուիլ անմիջական կերպով։ Փայտէ տուփը պիտի ծառայէր պահելու զոհին գլուխը զոր Վէրէ Կոււլտ իր ձեռքի պայուսակին մէջ դրած էր. իսկ վիլլային ծովը պիտի նետէին զոհին գլուխը, թեւերը և անոր վերաբերող բոլոր աւելորդ առարկաները։ Սպասաւորը տուփ մը բերաւ, բայց փոքր գտան. իրենց տուած չափին չէր համապատասխաներ. ժամանակ չի մնաց որ երկրորդ մը փորձէին ո՛չ ալ երթային ծովեզերեայ վիլլա մը գտնելու։ Անդին, կայարանին մէջ, դիակը պարունակող սնտուկին վրայ կասկած արթնցած էր և ոստիկանութեան կողմէ հրաւիրուած էին։

⁂ Սպանուած կնոջ եղբայրներէն մէկը որ Անգլիա կը գտնուի, սա նամակը ուղղած է Մարսիլիոյ դատական իշխանութեանց,—

Լոնտոնի թերթերուն մէջ յօդուածներ կարդացի Էմմա Լէվէն անուն կնոջ մը վրայ, որ սպանուած է Մոնթէ-Քարլոյի մէջ. կը կարծեմ թէ այդ կինը իմ քոյրս է որ ամուսնացած էր Սակրամէնի Հրեայ գործակալի մը հետ, Քոբէնհակի մէջ, և որ այրի մնաց ասկէ երկու տարի և հինգ ամիս առաջ Սթոքհոլմի մէջ։ Իր աղջկնութեան անունն էր Էմմա-Էրլիքա-Ալբերտ։ Մայրերնիս ողջ է և կը բնակի Քոբէնհակի մէջ, և եղբայր մըն ալ ունինք ի Լովիկ (Նորվէկիա)։ Քոյրս 46 տարեկան էր, որչափ որ կրցայ հաշուել։ Հաճեցէք մանրամասնութիւններ հաղորդել ինծ։ Նամակիս հետ կը ղրկեմ ձեզ՝ Պ. և Տիկին Լէվէնի մէկ լուսանկարը, որպէս զի քրոջս ինքնութիւնը հաստատէք։—

ՖՐԷՏԷՐԻՔ ԱԼՔԻՍԴ

Մոնթէ Քարլոյի հարցաքննիչ դատաւորը՝ Պ. Սավառ, Մէնէօնի վիլլային մէջ (ուր գործուած էր ոճիրը) նոր խուզարկութիւն մը կատարած պահուն, գտած է Կոււլտ ամուսիններուն բոլոր թուղթերը որոնց մէջ կը գտնուին շատ մը անգլիերէն նամակներ։ Պ. Սավառ երդուեալ թարգմանիչի մը յանձնած է անոնց հաւաքական թարգմանութեան հոգը։ Այդ նամակները պիտի լուսաբանեն դատական իշխանութիւնը՝ Կոււլտ ամուսիններուն անցուցած կեանքին վրայ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՕՆ. — Պետական Խորհուրդին անդամ անուանուեցաւ արտաքին գործոց նախարարութեան մասնաւոր դիւանին Տնօրէնի օգնական Րէշատ պէյ։

ԱՍՏԻՃԱՆ.—Սալիսէի աստիճան տրուեցաւ Երուսաղէմի գաւառին Սաֆ գիւղախումբին միւտիր Ապտիւրրահման էֆ.ի։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԻՃԱԶԻ Համիտիէ երկաթուղիին շինութեանց վերատեսուչը կը հեռագրէ Մեծ-Եպարքոսին թէ շաբաթ իրիկուն գիծին շինութիւնը կատարելապէս աւարտեր է մինչեւ Մէտայինի Սալիհ՝ այսինքն Դամասկոսէն սկսելով մինչեւ 955րդ քիլոմեդրը։ Այդ առթիւ բարեմաղթութիւններ կատարուեր են Վեհ. Սուլթանին համար։ Կիրակի օրը նոյն տեղէն շինութիւնները սկսեր են առաջ տարուիլ փութով։ Լուսինէն օգտուելով գիշերներն ալ կ'աշխատուի, որով մինչեւ Կայս. Գահակալութեան տարեդարձին օրը գիծը պիտի հասնի Հիճազի նահանգին մէջ Ելալա գիւղաքաղաքը։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ-ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ դեսպան Բալլավիչինի մարքիզը, երէկ, Վիեննա ուղեւորեցաւ Արեւելեան Շիմէնտիֆէրով։ Կայս. Պալատան կողմէ Խարիճիէի արարողապետ Խայրէտտին պէյ և Բ. Դրան կողմէ ալ Մեծ-Եպարքոսին ու արտաքին գործոց նախարարին թարգմանները Սիրքէճիի կայարանը երթալով, ողջերթ մաղթեցին Բալլավիչինի մարքիզին։

—Աւստրիոյ դեսպանատան խորհրդական Պ. Օթօ, որ դեսպանին բացակայութեանը միջոցին գործակատարի պաշտօն պիտի վարէ, դեսպանատան ու հիւպատոսարանի պաշտօնեաները, Ֆրանսայի ու Իտալիոյ դեսպանները և դեսպանական մարմնոյն ներկայացուցիչները Սիրքէճիի կայարանը երթալով ողջերթ մաղթեցին։

—Պ. Օթօ, յետոյ, Բ. Դուռը գնաց և Մեծ-Եպարքոսին, արտաքին գործոց նախարարին ու խորհրդականին հետ տեսակցելով շնորհակալութիւն յայտնեց՝ Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր ծննդեան տարեդարձին առթիւ Կայս. կառավարութեան կողմէ եղած շնորհաւորութեանց համար։ Պ. Օթօ նաեւ ծանոյց թէ դեսպանին բացակայութեանը միջոցին գործակատարի պաշտօն պիտի վարէ։

ԿԱՐԵՒՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ. — Աւստրիոյ հնագիտական կաճառը կարեւոր հրատարակութիւն մը ըրած է Այասուլուկի մէջ կատարուած հնագիտական պեղումներու մասին։ Այդ գիրքը Վեհ. Սուլթանին ձօնուած է սա վերտառութեամբ.— «Ձօնուած Վեհ. Սուլթան Ապտ-իւլ-Համիտ Բ. Խանի, որ մեծ պաշտպանն է Այասուլուկի մէջ Աւստրիոյ մասնագէտներուն կողմէ կատարուած պեղումներուն։» Այդ գիրքին պարունակութիւնը այն է թէ աւստրիացի գիտուններ, Կայս. Իրատէով շնորհուած արտօնութեամբ, Այասուլուկի շրջակայքը պեղումներ կատարած և բազմաթիւ հնութիւններ երեւան հանած են. ատոնց մէջ կան Արտեմիսի տաճարին աւերակները։ Գիրքին մէջ կան նկարները այդ աւերակներուն և հնութեանց։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ռուսիոյ, Իտալիոյ ու Պելճիքայի դեսպանները և Սերպիոյ դեսպանատան գործակատարը, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցան Մեծ-Եպարքոսին հետ։ Ատոնցմէ Ռուսիոյ ու Պելճիքայի դեսպանները նաեւ տեսակցեցան արտաքին գործոց նախարարին հետ։

—Պարսից դեսպանը, երէկ, Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

—Ռումանիոյ դեսպանը և առեւտրական դաշնադրութեան համար ռումանական պատուիրակ Պ. Ֆէրէքիտի, երէկ առտու, արտաքին գործոց նախարար Թեվֆիգ փաշայի ապարանքը երթալով տեսակցեցան Ն. Վսեմութեան հետ։

ԽՈՀԱՐԱՐՆԵՐԸ. — Քաղաքապետութեան մէկ տեղեկագրին վրայ հետեւեալ Պաշտօնական Ձեկուցումը հրատարակուած է.

«Նկատելով որ տուներու և խանութներու մէջ խոհարարութիւն ընողները և անոնց օժանդակները, իրենց արհեստին ու ծառայութեան բերմամբ, պէտք է ամէն տեսակ հիւանդութիւններէ և ախտերէ զերծ ըլլան, և նկատելով որ հանրային առողջապահութեան տեսակէտով անհրաժեշտ է ատոնց մասին ապահովիչ միջոց մը ձեռք առնել, ուստի քաղաքապետութիւնը ծանոյց թաղապետական շրջանակներուն որ տուներու և խանութներու մէջ խոհարարութիւն ընելիք անձերը և անոնց օժանդակները քննուին թաղապետութեանց առողջապահական մարմիններուն կողմէ, և եթէ հաստատուի թէ ամէն տեսակ հիւանդութիւններէ ու ախտերէ զերծ են, անոնց ձեռքը վկայական մը տրուի.»

ԾՈՎԱՅԻՆ նախարարին մէկ տեղեկագրին վրայ, Պաշտօնական Ձեկուցում մը կը ծանուցանէ թէ կրկին վարձ պիտի առնուի այն ուղեւորներէն որոնք առանց տոմսակի կը մտնեն Մախսուսէի շոգենաւերը։

ՊԱԿԱՍ ՀԱՑԸ.— Անցեալ շաբթու ալ թաղապետական զանազան շրջանակներէն 6812 օխա պակաս կշռող հաց գրաւուելով բաշխուեցան բարենպատակ հաստատութեանց և աղքատներու.— Այդ առթիւ բարեմաղթութիւններ եղան Վեհ. Սուլթանին համար։

ՊԵՏԱԿԱՆ Խորհուրդին նոր անդամ Րէշատ Րըզվան պէյ ելմտական ճիւղին մէջ պաշտօնի կոչուեցաւ։

ՍՈՒԼԹԱՆԻԷ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ.—Պէյլէրպէյի այն շէնքը, որ առժամաբար Սուլթանիէ վարժարանին պիտի յատկացուի մինչեւ նոր շէնքին կառուցումը, նորոգուեցաւ։ Կայս. Գահակալութեան տարեդարձին օրը ուսանողները այդ շէնքը փոխադրուելով, բացումը պիտի կատարուի։

ԷՐԶՐՈՒՄԻ մէջ ամէն տեսակ անասնոց տեսակը բազմացնելու և բարւոքելու համար առաջարկուեցաւ տիպար-արտը ու շրջակայ հողերը՝ տեսական ու գործնական երկրագործական վարժարան մը վերածել, ուր միանգամայն կարագ, պանիր եւայլն պիտի պատրաստուին։

ՀՕՑԼԷՑԵԱՅԻ գաւառին նախորդ կառավարիչ Հըֆզի փաշա հանգստեան կոչուեցաւ 3188 զրուշ ամսաթոշակով։

ԿԱԹԻՆ ԳԻՆԸ.— Կաթնավաճառները կ'ըսեն թէ կաթին օխան հարիւր փարայէն պակաս պիտի չկրնան ծախել, վասն զի անասնոց կերերը սղած են։ Մոնիթէօռ այս առթիւ ձեռնհաս պաշտօնարանին ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ։

ԱԾՈՒԽՆԵՐԸ.— Միտիայի բոլոր ածուխի վաճառականները, տեղւոյն Իտարէի ժողովին կողմէ հրաւիրուելով, կարգադրութիւն մը եղեր է, որով ասկէ վերջը ածուխին հարիւր օխան 28 զրուշի պիտի յանձնուի նաւերու նաւապետներուն։ Միտիայէն մինչեւ Կ. Պոլիս բոլոր ծախքերը տասը զրուշէն աւելի չեն ամէն մէկ հարիւր օխային համար, որով հոս կարելի պիտի ըլլայ 38 զրուշի վաճառել։ Անտառներու և հանքերու նախարարութիւնը, Էտիրնէի նահանգին անտառներու ընդհանուր քննիչին մէկ տեղեկագրին վրայ, վերոգրեալ պարագաները հաղորդեց պէտք եղած տեղերը։

ՄՍԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒ արհեստապետութեան ժողովին պիտի մասնակցին նաեւ մսավաճառներէն երեք հոգի և ոչխարի վաճառականներէն չորս հոգի։ Քաղաքապետութիւնը երէկ այս պարագան ծանոյց այդ անձերուն։

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԸ. — Ելմտական նախարարութիւնը գրեց ձեռնհաս պաշտօնարանին՝ ծանուցանել պէտք եղած տեղերը թէ երբ անհատի մը բուն իսկ ծննդավայրը յայտնի չըլլայ, այդ պարագան ճշդելու նպատակով երկար գործողութիւններ չկատարուին, այլ մարդահամարի պահուն արձանագրուին իրենց գտնուած տեղերու տումարներուն մէջ և Օսմանիէ թէզքէրէսի տրուի։ Նաեւ զինուորական տուրքը գանձուի։ Եթէ յառաջիկային հաստատուի որ իրենց իսկական ծննդավայրին մէջ զինուորական տուրքը հատուցանողներ կան, ատոնց զինուորական տուրքը նոյն տեղին արձանագրութեանց մէջ ջնջուի։

ԱՏԱՆԱՅԻ մէջ մօտերս երկրագործական վարժարան մը պիտի հաստատուի։

ՌՈՒՍԻՈՅ դեսպանատան խորհրդական Պ. Սվէչին մէկ քանի օրէ ի վեր հիւանդ է։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ մէջ վերջերս քսան հոգի հիւանդացեր են սպիտակ պանիր կերած ըլլալու հետեւանքով։ Պատճառը սա պարագան է.— Օդերու տաքութենէն կովերու ծիծերուն մորթերը կը բորբոքին. գիւղացիները, իբրեւ դարման, ծիծերը կը լուան «սիւպլիմէ» լուծուած ջուրով. բնականաբար կաթը կթուած պահուն այդ ջուրէն մէկ քանի կաթիլ կ'իյնայ կաթին մէջ. ասկէ պատրաստուած պանիրէն ուտողներն ալ կը հիւանդանան։

ԿԵՂԾ ԲԺԻՇԿՆԵՐ. — Ձեռնհաս պաշտօնարանը նորէն ծանոյց ամէն կողմ արգիլել կարգ մը անձեր՝ սափրիչ, խանութճի եւայլն, որոնք բժշկութիւն կ'ընեն և իրենց պատրաստած դեղերը կուտան հիւանդներու։ Ատոնք ձերբակալուելով օրէնքին տրամադրութեանը պիտի ենթարկուին։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ.— Կ. Պոլսոյ ու արուարձաններուն մէջ յուլիս 30էն օգոստոս 5 պատահած մահերու թիւն է 225, որոնց 1ը՝ ծաղկախտէ, 6ը՝ թիֆոյէ, 39ը հիւծախտէ, 2ը՝ շնչողական գործարաններու հիւանդութիւններէ և միւսներն ալ զանազան ախտերէ։

ՌՈՒ-ՍԱՅԵՏԻ մէջ կիրակի օրը ժանտախտէ մէկ մահ պատահեր է։

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ երկաթուղիին 31րդ շաբթուան հասոյթը իւրաքանչիւր քիլոմեդրի համար սապէս եղաւ. — Հայտար Փաշա-Էնկիւրիի գիծ (578 քիլոմեդր) 11,398 ֆր., անցեալ տարիէն 1737 աւելի և միւս շաբաթներէն ալ 919։ Էսկիշէհիր-Գոնիայի գիծ (445 քիլոմեդր) 5817, անցեալ տարիէն 86 պակաս և միւս շաբաթներէն ալ 775 աւելի։

ԳԱԼԱԹԻՈՅ Թաղին մէջ անդիքաճի Մոիզի վեց տարեկան տղան՝ Ռաֆայէլ, երէկ, սենեակին մէջ առանձին գտնուած պահուն լուցկիի տուփի մը հետ կը խաղար, երբ լուցկիները կրակ առին և տղուն հագուստները բռնկեցան։ Տղան աղաղակեց և տնեցիները հասնելով մարեցին, սակայն մարմնոյն զանազան մասերը այրած ըլլալով քիչ ետքը մեռաւ։

ՄԵԾ ԿՂԶԻՒ բացերը, երէկ, մակոյկ մը շրջեցաւ և մէջը գտնուողները՝ կապերտի վաճառական իտալացի Պ. Քասպէլլիի տղան և Անատոլուի երկաթուղիին պաշտօնեաներէն Պ. Քաբարիկի աղջիկը ծովը ինկան, բայց շուտով ազատուեցան։

ԳԱԼԱԹԻՈՅ Աֆրիքա երգեցիկ սրճարանին վրայի սենեակը բնակող Իսմայիլ անուն մարդ մը, առջի գիշերը Շէֆգալի փողոցին մէջ Մարինա անուն կնոջ մը պատուհանէն վեր ելլելու պահուն, վար ինկաւ և ոտքը կոտրեցաւ։

ԽԱՐԴԱԽՈՒԹԵԱՆՑ ՇԱՐՔ ՄԸ.— Այս միջոցիս խարդախութիւնները իրարու կը յաջորդեն առեւտրական հրապարակին վրայ։ Պէլլէֆիկցի մանրավաճառ Անատոլեանի խարդախութեան մասին խօսելով, Մոնիթէօռ կ'ըսէ թէ Աթէնքի գերմանական դեսպանատունէն եկած հեռազմի մը կը ծանուցանէ ձերբակալութիւնը Պիլէճիկցի մանրավաճառ Յակոբ Անատոլեանի, որ 11,600 ոսկի շորթելէ ետք փախած էր, մէկ քանի հոգիի նոյն ապրանքը ծախելով՝ առանց յանձնելու։ Պրուսայի առեւտրական երեք օտար տուները՝ մէկը գերման, մէկը աւստրիացի և մէկը ֆրանսացի, ունին 4800, 3000 և 1800 ոսկիի կորուստ, հայ տուն մը բռնուած է 1200 ոսկի և զանազաններ 800։ Անատոլեանի փախուստէն անմիջապէս ետքը պահանջատէրներու կողմէ ձեռք առնուած միջոցներուն շնորհիւ, ատոնք կրցան իրենց կորուսած դրամին կէսը ձեռք անցընել։ Փախստականը իրեն հետ առած էր 6000 ոսկի, որ յայտնի չէ թէ վրայէն գտնուա՞ծ է ձերբակալման պահուն։ Յայտնի չէ նաեւ թէ իրեն ընկերացող կինն ալ ձերբակալուա՞ծ է։ Իր մտաւորական վիճակին վրայ գաղափար մը տալու համար հոս կը թարգմանենք իր հետեւեալ թուրքերէն նամակը, զոր Օգոստոս 9ին (Ռ. Ե.) ղրկած էր Պիլէճիկի իր մէկ ազգականին, և զոր գրաւած էին իշխանութիւնները. — «Սիրելիս, ստիպուած եմ մեկնիլ։ Նաւ նստած պահուս կը գրեմ քեզի այս քանի մը տողերը։ Կ'ուզէի կենդանի ձայնով ըսել քեզի, բայց շրթունքներս մերժեցին զայդ։ Դեռ մէկուն բան մը մի՛ ըսեր։ Չորս հինգ օրէն ամէն բան մէջտեղ պիտի ելլէ։ Ձգէ քու անձնական գործերդ, իմինովս զբաղելու և խօսք հասկցնելու Զ...ին, Ո...ին և Ռ...ին, Աստուծոյ սիրուն, լաւ կերպերով։ Երբ ամէն բան կարգադրուի 100ին 20-30ով, ամիսէ մը ձեր մօտը պիտի ըլլամ։ Ըսէք իմ Զարուհիիս (կնոջ) թէ արտակարգ բան մը չկայ, և թէ ինչ որ ըրի լաւ ըրի և պէտք էր որ ընէի։ Մնաց որ գործը շուտով պիտի լմննայ, ինչպէս Բ...ին գործը։ Իմիններս խնամէ, ծնողքներուս բարոյական ոյժ ներշնչէ, և ձեր աղօթքովը ամիսէ մը, շնորհիւ Աստուծոյ, ես ձեր մէջը պիտի ըլլամ։ Մնաք բարով։ Ինքզինքս Բարձրելոյն կը յանձնեմ։ Խնամէ՛ իմիններս»։ Յակոբ Անատոլեան, ինչպէս կը գրէ, գրաւուած ըլլալ կը թուի Բ...ին օրինակէն որ 19,000 ոսկիով ոտքերը վերցուց և օգտուելով իր պահանջատէրներուն ակարութենէն, 100ին չեմ գիտեր քանի մը տալով եղաւ 350,000 ֆրանքի դրամագլուխի մը տէր։ Հիմա այս խաբեբան ձերբակալուած է և Պիլէճիկ պիտի տարուի դատուելու։

*** Գաւրըէշէն կը գրեն թէ Եզպէքիէի մէջ ձերբակալուեր է Պոլսեցի երիտասարդ մը, Նաղուլ Յաբեթս անուն, որ 440 ոսկինոց չէք մը կ'ուզէր ծախել ուշ ատեն, մեծ զեղչով մը։ Չէքը Օրիանթ Պանքի Բերայի ճիւղինն էր Թոմաս Նիքոլաու անուն մէկու մը հրամանին տրուած։ Մարդը ըսաւ թէ Յոյնէ մը առած էր չէքը, բայց անունը չկրցաւ տալ։ Իր խօսքերը հակասական ըլլալով, բանտարկուեցաւ, մինչև որ գործը լուսաբանուի։

*** Լա Թուրքիա կ'ըսէ թէ Աղեքսանդրիոյ հելլենական հիւպատոսարանը հեռագրած է Աթէնքի ոստիկանութեան որ ձերբակալուի Եուսուֆ Ջանդիկ անուն հայ մը, որ զանազան խարէութիւններ գործելէ ետքը Յունաստան փախած է։ Ջանդիկ որ Լիվօռնօի առեւտրական Տան մը մէջ կարեւոր պաշտօն մը ունէր, մեծ գումար մը շորթած էր և ապա Աղեքսանդրիա երթալով, կեղծարարութեամբ Պանքա տի Ռօմայի մասնաճիւղէն բաւական մեծ գումար մըն ալ առած էր։

ՀՐԴԵՀ. — Երէկ գիշեր, ժամը 7½ին, Այ-Սթէֆանոս, Բիստի փողոց, հրդեհ ծագելով այրեցան երկու տուն ամբողջ և մէկ տուն մասամբ։ Հրդեհ ծագած տունը կը պատկանէր դերձակ Վիտովիչի։ Այրած շէնքերը ապահովագրուած չէին։

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՆՑ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆՑ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԱԾ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը յիշեցնէ հարկատուներուն թէ Դրոշմատուրքի Օրէնքին 9րդ յօդուածին (Թիւ 53) տրամադրութեան համաձայն, 1 ղրուշ որոշ դրոշմատուրքի ենթակայ են կառավարական պաշտօնատանց և վարչութեանց տրուած խնդրագիրները, թագրիրները, թէզքէրէները, տեղեկագիրները, յիշատակագիրները, միւզաքէրէները, յայտարարագիրները և ղեկուցագիրները։ Դրոշմատուրքի Օրէնքին 10րդ յօդուածին համաձայն, որոշ տուրքի սակացոյցին մէջ և ապահարկութեան գլխին մէջ չգտնուող և համեմատական տուրքի ենթակայ չեղող բոլոր գրութիւնները, ինչպէս նաև այդ գրութեանց պատճէնը, քաղուածքը և թարգմանութիւնը 1 ղրուշ որոշ դրոշմատուրքի ենթակայ պիտի ըլլան, կառավարական պաշտօնատանց և վարչութեանց ներկայացուած ատեն։ Հետեւաբար հարկատուները կը հրաւիրուին, Դրոշմատուրքի Օրէնքին 29րդ յօդուածին համաձայն՝ կառավարական պաշտօնատանց և վարչութեանց ուղղուած բոլոր գրութեանց վրայ առանց բացառութեան, և անոնց կցուած նմոյշներուն վրայ դրոշմաթուղթ փակցնել ու ջնջել, 38 և 40րդ յօդուածներու տրամադրած տուգանքին չենթարկուելու համար։ Նաև 1 ղրուշ դրոշմաթուղթի ենթակայ է այդ գրութեանց կցուած պաշտօնագիրներէն իւրաքանչիւրը, երբ այդ գրութիւններու և պաշտօնաթուղթերու մասին Դրոշմատուրքի Օրէնքին մէջ ուրիշ տրամադրութիւն կանխատեսուած չէ։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

1/14 օգոստոս 1907 30—2

ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ մը համար կ'ուզուի պաշտօնեայ մը որ հմուտ ըլլայ, բաց ի հայերէնէ, թուրքերէն և ֆրանսերէն առեւտր. թղթակցութեան և տոմարակալութեան։ Արժանաւոր վարձատրութիւն։ Ընտրելիները կրնան գրել Արեւելքի խմբագրութեան, Ա. Բ. Գ. հասցէով, յայտնելով նախապէս իրենց վարած պաշտօնները եւ իրենց հասցէն։ Անոնք որ վերեւ յիշուած պայմաններուն չեն համապատասխաներ, թող ձանձրոյթ յանձն չառնեն ներկայանալու։ 2—4

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

«ԱՐՇԱԼՈՅՍ»

Բերկրութեամբ կը ծանուցանենք թէ Կայս. բարեհաճ Իրատէ մը արտօնութիւն շնորհած է Իզմիրի ազգայիններէն Բարսեղ էֆ. Բէշիշեանի՝ Արշալոյս անուն պատկերազարդ օրաթերթի մը հրատարակութեան։ Կը շնորհաւորենք մեր նոր պաշտօնակիցը և յաջողութիւն կը մաղթենք իր լրագրական ձեռնարկին։

* * *

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ Փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ Սրբազան և Ա. գործակատար Արիս էֆ. Ֆէնճեան կիրակի օրը Եէնի գիւղ, աւստրիական դեսպանատան ամառանոցը երթալով, ի դիմաց Ս. Պատրիարք Հօր շնորհաւորական այցելութիւն տուին դեսպան Բալլավիչինի մարքիզին՝ Ֆրանց Եօզէֆ կայսեր ծննդեան տարեդարձին առթիւ։

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ վարժարանին գիշերօթիկ աշակերտները, մօտաւորապէս 30-40 հոգի, ըստ սովորութեան ամառը Սրտաձոր կ'անցընեն նաեւ այս տարի։ «Անոնք հաճոյքով կը վայելեն —կը գրեն այս առթիւ Կարինէն— Սրտաձորի պտուղները ու լոգանքը, ինչպէս և կարմրախայտը և տեղական ձեւով եփուած հացը —լաւաշը։ Այս տարի փորձի համար Սրտաձորի մէջ տեղական թոնիրներ շինուեցան և տղայոց ամէն օր թարմ հաց կը մատակարարուի։ Հարկ եղած ցորենն ալ մերձակայ գիւղի մը մէջ կ'աղացուի»։

ՕՐԹԱԳԻՒՂԻ Թաղ. Խորհուրդը կը փափաքի Ղալաթիոյ եկեղեցիին եռաձայնի խումբը հրաւիրել, գիւղին եկեղեցւոյն մէջ եռաձայն կատարելու համար երգեցողութիւնները։ Քարոզիչ Տ. Վահրամ Արքեպ. համաձայնութիւն չի յայտներ Թաղ. Խորհուրդի այս փափաքին, սակայն կը յուսացուի որ Աստուածածնայ տօնէն ետքը կարելի ըլլայ եռաձայնի խումբը հրաւիրել Օրթագիւղի եկեղեցին։

Տ. ԳՆԵԼ Վ. այս առաւօտ Տրապիզոնէն մայրաքաղաքս եկաւ «Կիւրճի» ընկերութեան շոգենաւով և ուղղակի Բէրա, Ս. Պատրիարք Հօր բնակարանը երթալով, ներկայացաւ Ն. Սրբազնութեան։

ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ իր վերջին նիստին մէջ զբաղեցաւ նաեւ հետեւեալ խնդիրներով. — 1. Տէր և Տիկին Հրանտ Ասատուր ասկէ առաջ Խորհրդոյ քննութեան և վաւերացման ներկայացուցած էին իրենց պատրաստած Թանգարան Հայերէն Հատուածներու անուն գործին Բ. մասը։ Խորհուրդը ուշադրութեան առաւ նոյն գործին նկատմամբ կատարուած քննութեան տեղեկագիրը և արդիւնքին համաձայն վաւերացուց զայն, իբրեւ դասագիրք ընթերցանութեան բարձրագոյն դասընթացքի ուսանողաց։— Խորհուրդը ուշադրութեան առաւ նոյնպէս Յովհաննէս էֆ. Տէր Ռոկիի կողմէ պատրաստուած Օսմ. Աշխարհագրութեան դասագրքին նկատմամբ ուղարկուած քննութեան տեղեկագիրը և հարկ դատելով երկրորդ քննութեան մըն ալ ենթարկել զայն, այս մասին կարեւորը տնօրինեց։— 3. Կարնոյ Գաւառ. Ուսումն. Խորհուրդը և Ագ-Շէհիրի Թաղ. Խորհուրդը Ս. Պատրիարք Հօր ուղղած իրենց գիրերովը կը խնդրեն Ա. Կարնոյ վարժարանաց համար ընդհանուր Տեսուչ մը, որ առանց դասախօսութեան պիտի վարէ վարժարանները և թոշակ պիտի ստանայ 8էն 12 լիրա։ Բ. Ագ-Շէհիրի վարժարանաց համար ձեռնհաս տեսուչ մը, հմուտ Հայերէն, Թուրքերէն և Ֆրանսերէն լեզուներու և վարժուհի մը՝ տեղեակ ընթացիկ դասախօսութեանց և ձեւագիտութեան, որոնց թոշակները որոշուած չէին։ Խորհուրդը ուշադրութեան առաւ այս գիրերը և որոշեց ի պաշտօնէ հրատարակութեան տալ, որպէս զի այս պաշտօններն յանձն առնուլ փափաքող ուսուցիչները և ուսուցչուհիները վկայական ի ձեռին ներկայանան Գշ. Եշ. և Շբ. օրերը Խորհրդոյ դիւանը, արձանագրել տալու համար իրենց անունները։

ՍԻՍԻ մայրավանքի կղերական վարժարանին տեսուչ Տ. Գարեգին Վ., որուն Այնթապ ուղեւորած ըլլալը ծանուցած էինք, վերջնապէս հրաժարական տուած է իր տեսչական պաշտօնէն, յիշեալ կղերական վարժարանին անկերպարան վիճակին պատճառաւ։ Տ. Գարեգին Վ. Այնթապէն Մարաշ կ'երթայ՝ իբրեւ քարոզիչ և միանգամայն ստանձնելու տեղւոյն ազգ. դպրոցին տեսչութիւնը։

ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ընտրելիներու քննիչ յանձնաժողովը, երէկ իր Է. նիստը կազմեց Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ և զբաղեցաւ ընտրելիներուն Ուսողութեան քննութեամբ։ Յանձնաժողովոյ անդամներէն ներկայ էին Տիկին Ագապի Սարաֆեան, Օր. Արաքսի Արապեան, Յարութիւն Յովհաննէսեան, Միքայէլ Շամտանճեան, Յովհաննէս Մուրատեան, Պետրոս Կարապետեան, Իգնատիոս Մուրատեան, Նշան Թորոսեան և Գարեգին Գավաֆեան էֆ.ները։ 18 ընտրելիներէն ներկայացած էին միայն օժն. ուսուցչութեան ընտրելի երկու օրիորդներ, որոնք քննուեցան մասնագէտներուն կողմէ։ Յանձնաժողովոյ Ը. նիստը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ ուրբաթ օր (օգոստոս 10) Օսմաներէն, Ֆրանսերէն և ուրիշ օտար լեզուներու քննութեան համար։

ԱՐՄԱՇԻԿԱՆ Գէորգ սարկաւագ Տ. Մեսրոպեան այսօր Պրուսայի ջերմուկները կ'երթայ, իր անձը դարմանելու։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ. — Գատըգիւղի Ս. Թագաւոր եկեղեցւոյն մէջ կիրակի օրը վայելուչ հանդիսաւորութեամբ հոգեհանգստեան Ս. Պատարագ և պաշտօն կատարուեցաւ տեղւոյն հանգուցեալ Տ. Խորէն քհնյ. Գալփագճեանի մահուան տարելիցին առթիւ։ Պատարագեց Տ. Ներսէս Ծ. Վ. Դանիէլեան, որ օրուան Աւետարանէն հմտալից քարոզ մը խօսելէ ետք անդրադառնալով հանգուցեալ Արժ. Տ. Հօր կեանքին, անոր պատուաբեր և օրինակելի քահանայութեան կեանքը թուեց, շեշտելով այն առաւելութիւնները որոնցմով սիրելի եղած էր հանգուցեալը գիւղին ազգայնոց և իր ծանօթներու շրջանակին մէջ։ Ետ աւարտման Ս. Պատարագի, հոգեհանգստեան արարողութիւնները յուզիչ ներդաշնակութեամբ մը կատարուեցան հանդիսադրութեամբ Տ. Տ. Ղեւոնդ Դուրեան և Մեսրոպ Նարոյեան Ծ. Վրդ.ներու և քհն.ներու, մինչ Թաղ. Խորհրդոյ մասնաւոր կարգադրութեամբը՝ եկեղեցին համակ լոյսերով ողողուն խորհրդաւոր երեւոյթ մը առած էր։

* * *

ԻՕԱՆՆԻՔԵՕՒԻ ԿՏԱԿԸ

Այս կտակին շուրջը Բարիզի մէջ անցած դարձածներու մասին «Տեղեկատու»ի մեզ հաղորդած ծանօթութեանց ի պատասխան, Բարիզէն ստացած ենք հետեւեալ նամակը զոր կը հրատարակենք անկողմնակալօրէն.—

Կարդացի Արեւելքի այն թիւը ուր Բարիզէն «Տեղեկատու» ստորագրութեամբ պատահական թղթակից մը խօսելով Իօաննիքեօւի թողած կտակին և հանգուցելոյն տանը մէջ եղած գողութեան դէպքին վրայ, անճշդութիւններու մէջ ինկած էր, որոնցմով վիրաւորուած կը համարիմ իմ արժանապատուութիւնս։ Աւելի զարմանալին կայ. «Տեղեկատու»ն պատ. օրաթերթիդ մէջ հրատարակելով իր այդ նամակը, որ անպատշաճ էր ինծ, միւս կողմէ Բարիզի հայ գաղութին մէջ լուր տարածած է, իբր թէ ես եղած ըլլամ անոր հեղինակը։ Այս պարագաներուն հանդէպ, պարտք համարեցի դիմել Արեւելքի յարգելի Խմբագրութեան վերոյիշեալ յօդուածին պարունակած և անոր հետ կապ ունեցող անճիշդ զրոյցները հերքելու համար. — Ա. Բոլորովին անհիմն է որ ես եղած ըլլամ այդ նամակին հեղինակը, ինչ որ ձեզի ալ ծանօթ է. (Ծ. Խ.— Ճիշդ է որ, «Տեղեկատու»ն և ներկայ նամակին հեղինակը՝ Մ. Ն. բոլորովին տարբեր անձեր են). — Բ. Այստեղ հաստատուած և բանասիրութեամբ զբաղող ազգայինի մը ի նպաստ եղած կտակին վերաբերմամբ ինծի վերագրուած յայտնութիւնները յերիւրանքներ են պարզապէս, և ես ոչինչ գիտեմ այդ մասին։— Գ. Պ. Իօաննիքեօւի տանը մտնող և անոր դրամը գողցող անձը (Կ. Խ.) իմ սենեկակիցս եղած է, բայց ես ո՛չ մէկ կերպով գիտակից էի իր գործած արարքին գաղափարին իսկ և զինքը բնաւ խրախուսած կամ քաջալերած չեմ իր այդ տգեղ ընթացքին մէջ։ Հետեւաբար, «Տեղեկատու»ին զիս իբր այդ պարոնին համախոհ ցուցնելը չարամտութեան արդիւնք է պարզապէս։— Դ. Գալով գողցուած դրամին քանակութեան, և կատարուած գողութեան մանրամասնութեանց մասին տեղեկութիւններ հաղորդելուն, ատոնց կրնամ գիտակից ըլլալ բայց առայժմ ինծի կը վերապահեմ։ Այդ գողութեան խնդրով հետաքրքրուողները լաւ կ'ընեն դիմելով այն անձին որ Կ. Խ.ն դրած էր Իօաննիքեօւի քով, անոր կենդանութեանը, և ապահով թո՛ղ ըլլան որ այդ կերպով պիտի մօտենան ճշմարտութեան։— Ե. Այն անձերուն ի պատասխան, որոնք մասնաւոր և չարաճճի գաղափարներէ ու շահերէ մղուած՝ ուզած են լուր տարածել թէ այս գողութեան խնդիրը և Կ. Խ.ի յափշտակած դրամին քանակը ես եմ երեւան հանած, պիտի կրկնեմ թէ բոլորովին անհիմն է իրենց տարածած զրոյցը. եթէ ես առիթը եկած համարիմ գիտցածս խօսելու այս խնդրին վրայ, թերեւս կարգ մը անհանգիստ զգացուին իրենց եղած «[illegible]»։

Մ. Ն.

Ծ. Խ.—Այս կտակին խնդրոյն վրայ մեր յաջորդաբար ըրած հրատարակութիւնները մասնաւոր աղբիւրներէ և մեզի յատուկ թղթակցութիւններէ քաղուած ըլլալով, կը խնդրենք մեր այն պաշտօնակիցներէն որոնք մեր նամակները կ'արտատպեն գոնէ բարեխղճօրէն ունենան իրենց աղբիւրն ալ նշանակելու։ Մեր ասկէ առաջ հրատարակած մէկ թղթակցութիւնը պաշտօնակից մը հրատարակած էր խմբագրական յոռի սովորութեան մը համաձայն պատրելով իր ընթերցողներն, իբր թէ այդ նամակը իրեն եկած ըլլար։

Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ Յովհաննէս Խան Բէլէքեան Հիւանդանոցիս այցելութեան առթիւ, բարեհաճած է 20 ոսկի նուիրել Հիւանդանոցին։

(Հոգաբարձութիւն)

Տ. Խորէն Գալփագճեան ընտանիքը կը փութայ իր շնորհակալութիւններն յայտնել այն ամէն եկեղեցական և աշխարհական անձնաւորութեանց, որոնք հաճեցան պատուել յիշատակը հանգուցեալ Արժ. Տ. Հօր, քահանայութեան՝ մահուան՝ քառասունքի և տարելիցի բովանդակ շրջանին մէջ։

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի

Մեծ Նոր գիւղի, Սէօկիւտ, Եալըվայի եւ շրջականերուն համար «Արեւելք»ի ընդհանուր գործակալն է Մարտիրոս էֆ. Շարապխանեան որուն կրնան դիմել նոյն տեղերու ազգայինները ամեն անոնք որոնք թերթիս բաժանորդագրուիլ կը փափաքին։

Օ. ԱՐԶՈՒՄԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԷՆ ՏԱՐԻՔԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՀԱՒԱՔԱԾՈՅՑԷՆ
ՄԻՔԱՅԷԼ ՇԱՄՏԱՆՃԵԱՆԻ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՄԲ
Հրատարակուած են
ԻՆՉ ՊԷՏՔ Է ԳԻՏՆԱՅ
ԴԵՌԱՏԻ
ՄԱՆՉ ՄԸ
ԵՒ
ԻՆՉ ՊԷՏՔ Է ԳԻՏՆԱՅ
ԴԵՌԱՏԻ
ԱՂՋԻԿ ՄԸ
Իւրաքանչիւր հատորին գինն է 7 ղրշ.
Կեդրոնատեղին է Սագաւաճ տպարան, Ղալաթիա
10—3

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն, օգոստոս 18)

ԼԱ ՀԷՅԻ ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՆԻՍՏԸ

ԼԱ ՀԷՅ, 17 օգոս. — Նախագահին աթոռը նախասրահին մէջտեղ դրուած էր այսօր, որով ճառերը շատ լաւ լսուեցան. բանախօսներն ալ ջանացին իմանալի կերպով խօսիլ։ Նախագահ Պ. Նէլիտով բացաւ նիստը, և Աւստրիոյ զինուորական պատուիրակ Պարոն Կիզըլ ֆոն Կիզըլինկէն կարդաց ցամաքային պատերազմի օրէնքներուն և սովորութեանց վրայ խմբագրուած տեղեկագիրը, ֆրանսերէն յստակ արտասանութեամբ և ունկնդիրք մեծ ուշադրութեամբ հետեւեցան իրեն։ Ընդունուեցաւ նոր կանոնագիրը, որուն մէկ յօդուածը կ'արգիլէ գրաւուած երկրի մը բնակիչներն ստիպել իրենց ազգութեան դէմ պատերազմական գործողութեանց մասնակցելու։ Այս մասին Աւստրիա, Գերմանիա և Ռուսիա և մէկ քանի փոքր տէրութիւններ աւելի յառաջ երթալով ուզեցին որ այդ բնակիչները չհարկադրուին իսկ տեղեկութիւն տալու։ Ապա Յունաստանի պատուիրակ Բրոֆ. Ստրէյդ կարդաց անպաշտպան վայրերու վրայ զրահաւորներէ թնդանօթ արձակելու արգելքի մասին խմբագրուած տեղեկագիրը, որ ընդունեցաւ ընդհանուր հաւանութեամբ։ Յետոյ բեմ ելաւ Անգլիոյ առաջին պատուիրակ Սըր Էտուարտ Ֆրի և անգլիական շեշտով ֆրանսերէնով կարդաց սպառազինութեանց սահմանափակման խնդրոյն վրայ պատրաստած իր ճառը։ Սըր Էտուարտ Ֆրի 80 տարեկան է և Անգլիոյ երեւելի իրաւագէտներէն է. դատաւորական կարեւոր պաշտօններ վարած է։ Պաշտօնական տեղեկութեանց համաձայն Սըր Էտուարտ Ֆրիի ճառը հետեւեալն է. — «Անգլիոյ կառավարութեան յանձնարարութեամբ, պատիւ ունիմ շատ կարեւոր առաջարկ մը ներկայացնել։ Երբ Նորին Վեհափառութիւն Ռուսիոյ կայսրը Խաղաղութեան առաջին Դեսպանախորհուրդին ի նիստ հրաւիրեց, առաջարկեց որ անոր գլխաւոր պարապմունքն ըլլայ, անմիջապէս միջոցներ փնտռել ծովու և ցամաքի վրայ յարաճուն սպառազինութեանց սահման մը դնելու. խնդիր մըն է այս որուն լուծումը ստիպողական եղած է սպառազինութեանց նորանոր յաւելմանց պատճառաւ։»

Սըր Էտ. Ֆրի ընդարձակօրէն խօսելով Ա. Դեսպանախորհուրդին որոշմնագրին վրայ, որուն մէջ վերջին աստիճան փափաքելի ցուցուած է զինուորական ծախքերուն սահման մը դնել. յիշեց 1898 օգոստոս ամսոյ մէջ յանուն Ռուսիոյ կայսեր, Մուրավիէվ կոմսին կողմէ Եւրոպայի ղրկուած յիշատակագիրը, որուն մէջ կոմսը կը յայտարարէր թէ սպառազինութեանց օրէ օր աւելի ծանրացող այդ բեռը, վերջ ի վերջոյ այնպիսի ընդհարում մը յառաջ պիտի բերէ, որուն պատճառելիք աղէտները հիմակուց իսկ կը սոսկացնեն ամէն խորհող անձերը։

«Այս բառերը, յարգելի Պրի, այսօր աւելի ճշմարիտ և համոզիչ հանգամանք մը ունին, վասն զի նախկին և այժմու Դեսպանախորհուրդներու միջեւ գտնուած ժամանակամիջոցին մէջ բանակի և նաւատորմի սպառազինութեանց ծախքերը շատ աւելի մեծ եղած են։ Եւրոպական գրեթէ բոլոր տէրութեանց ինչպէս նաեւ Մ. Նահանգաց և Ճափոնի սպառազինութեանց տարեկան ծախքերը 69 միլիոն անգլ. ոսկիէ աւելի են։ Ապահով եմ թէ դուք ալ համակարծիք էք ինձ թէ Ռուսիոյ կայսեր և առաջին Դեսպանախորհուրդին փափաքին իրագործումը մեծ բարիք մը պիտի ըլլար բովանդակ մարդկութեան համար։ Այս փափաքը պիտի իրականանա՞յ. հարց մըն է որուն վերջնական պատասխանը չեմ կրնար տալ ձեզ։ Կը վստահեցնեմ սակայն թէ կառավարութիւնս այս գերագոյն ջանքերուն համոզուած կուսակից մըն է, և յանձնարարած է ինծ կոչում ընել ձեր մարդասիրութեան, համերաշխութեամբ աշխատելու համար այդ ազնիւ փափաքին իրականութեան։ Մարդկութիւնը ի սկզբան ոսկեդար մը կ'երազէր. բայց այսօր մարդասիրութեան գաղափարն ու զգացումն աւելի տարածուած է բովանդակ երկրագունդիս վրայ, և ես, յանուն այդ զգացման, կը խնդրեմ ձեզմէ, չբաժնուիլ իրարմէ առանց փափաք յայտնելու թէ աշխարհի բոլոր կառավարութիւնները լրջօրէն պէտք է աշխատին զինուորական ծախքերը սահմանափակելու։

«Կառավարութիւնս կը ճանչնայ թէ ամէն երկիր պարտաւոր է ինքզինքը պաշտպանել իրեն սպառնացող վտանգներուն և թշնամիին դէմ. և թէ իւրաքանչիւր կառավարութիւն իրաւունք և պարտաւորութիւն ունի այդ նպատակին հասնելու համար ընել, ինչ որ յարմար է իր երկրին։ Հետեւապէս, իր երկրին բարգաւաճման համար աշխատող իւրաքանչիւր կառավարութեան ազատ ու բարի կամքին կախում ունի մեր այս փափաքին իրականացումը։ Անգլիոյ կառավարութիւնը նկատելով որ տէրութեանց մեծագոյն մասը կը փափաքի սահմանափակել զինուորական ծախքերը, պարտք կը սեպէ իրեն քննել թէ այդ ջանքերը իրենց նպատակին հասցնելու համար ի՛նչ միջոցներ կարելի է գտնել։ Հետեւաբար կառավարութիւնս կ'արտօնէ զիս հետեւեալ յայտարարութիւնն ընել. «Մեծն-Բրիտանիա պատրաստ է ամէն տարի տեղեկութիւն տալ իր նոր շինելիք զրահաւորներու ծրագիրներուն և ատոնց գործադրութեան համար ըլլալիք ծախքերու մասին, այն ամէն տէրութեանց, որոնք նոյնը ընել կը խոստանան։ Տեղեկութեանց այս փոխանակութիւնը պիտի դիւրացնէ նաեւ փոխանակութիւնն այն նպատակներուն զորս կառավարութիւնները ունին իրենց զինուորական ոյժերը պակսեցնելու համար, ինչ որ համաձայնութեամբ կարելի պիտի ըլլայ գործադրել։ Անգլիական կառավարութիւնը կը կարծէ թէ այս եղանակաւ կարելի պիտի ըլլայ իրաւախոհութիւն մը ձեռք բերել այն ծախքերու մասին, և այդ բանին պատրաստակամութիւն ցուցնող տէրութիւնները ապա իրաւամբ պիտի կրնան իրենց ելմտացոյցներուն մէջ անցընել զանոնք։»

Սըր Էտ. Ֆրի վերջացուց իր ճառը, հետեւեալ որոշմնագիրը առաջարկելով. «Դեսպանախորհուրդը կը հաստատէ 1899ի Դեսպանախորհուրդին ընդունած որոշմնագիրը, որ կը վերաբերի զինուորական ծախուց սահմանափակման։ Նկատելով որ վերոյիշեալ տարիէն ի վեր այդ ծախքերը աւելի եւս շատցած են գրեթէ ամէն երկիրներու մէջ, Դեսպանախորհուրդը կը յայտարարէ թէ վերջին աստիճան բաղձալի է ըսել թէ կառավարութիւնները առաջին առթիւ պիտի զբաղին այս խնդրոյն ուսումնասիրութեամբ։»

Ժողովականները ծափահարեցին Սըր Էտ. Ֆրիի ճառը։ Ապա Նախագահ Պ. Նէլիտով կարդաց Մ. Նահանգաց պատուիրակներուն գրաւոր մէկ յայտարարութիւնը, որոնք կ'ըսեն թէ իրենք ալ առաջարկութիւն մը կ'ուզէին ընել, բայց որովհետեւ զանազան մեծ տէրութիւններ կը մերժեն զինաթափութեան խնդրոյն վրայ վիճաբանիլ, Ամերիկա չուզեր խանգարել Դեսպանախորհուրդին ներդաշնակութիւնը և առաջարկ մըն ալ ինք ներկայացնել, որ այժմ աւելի չարիք կրնայ յառաջ բերել քան բարիք։ Հետեւաբար Ամերիկա ալ կը ձայնակցի Անգլիոյ առաջարկին։

Ֆրանսայի առաջին պատուիրակ Պ. Պուրժուա յայտարարեց թէ յանուն ֆրանսական կառավարութեան կ'ընդունի Սըր Էտ. Ֆրիի որոշմնագիրը, և կը յուսայ որ յառաջիկայ Դեսպանախորհուրդը մասնագրութեամբ պիտի ուսումնասիրէ այս խնդիրը։

Ապա Պ. Նէլիտով կարդալով փակման ճառը, ըսաւ. — «Առաջին Դեսպանախորհուրդէն ետքը տեղի ունեցած Չինու, Թրանսվալի, և ռուսաճափոնական պատերազմները, գաղթավայրերու կռիւները և դիւանագիտական կնճռոտութիւնները թելադրեցին ռուս կառավարութեան որ 1899ին սպառազինութեանց սահմանափակման առաջարկը չընդգրկուի Բ. Դեսպանախորհուրդին Յայտագրին մէջ։ 1899ի Դեսպանախորհուրդը ցուցուց թէ այդպիսի վիճաբանութիւն մը աւելի սուր հանգամանք մը պիտի տայ այդ խնդրոյ մասին տէրութեանց կարծեաց տարբերութեան։

«Ասոր համար էր որ Ռուսիա և ուրիշ տէրութիւններ չուզեցին մասնակցիլ այդ խնդրոյն վիճաբանութեանը։ Բայց հանրային կարծիքն այժմ այնչափ կը զբաղի այդ գաղափարով որ անգլ. կառավարութիւնը ստիպուեցաւ տէրութեանց ուշադրութիւնը այդ խնդրոյն վրայ դարձնել։ Սակայն Դեսպանախորհուրդը պէտք եղածին չափ պատրաստուած չէ այդ խնդրոյն, ինչպէս էր 1899ին։ Այսու հանդերձ պէտք է կրկնել Ա. Դեսպանախորհուրդին յայտնած փափաքը և հաւանութիւն տալ Անգլիոյ նախաձեռնութեան։ Հետեւաբար կ'առաջարկեմ Դեսպանախորհուրդին խանդավառութեամբ ընդունիլ Սըր Էտ. Ֆրիի որոշմնագիրը։» Բոլոր պատուիրակներն ալ խանդավառ հաւանութեամբ ընդունեցին անգլիական առաջարկը և նիստը փակուեցաւ։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՇՏԷ, 19 օգոստոս. — Բէշդէր Լոյդ կ'ըսէ թէ Պ. Դիդդոնիի կողմէ Ֆրանց Եօզէֆ կայսեր տրուելիք այցելութիւնը պատմական իրողութիւն մը կը կազմէ, վասն զի առաջին անգամն է որ իտալացի նախարար մը այցելութիւն կուտայ Աւստրիոյ Հունգարիոյ Վեհապետին։

ՀՌՈՄ. — Պ. Դիդդոնի ինքնաշարժ կառքով Սէմմէրինկ ուղեւորեցաւ, ուր հինգշաբթի կը ժամանէ։ Այդ քաղաքին հեռագրական ու թղթատարական պաշտօնեաներուն թիւը աւելցաւ, վասն զի բազմաթիւ օտարականներ կը գտնուին հոն։

ԼՈՆՏՈՆ. — Լորտերու Ժողովը ընդունեց այն ծրագիրը որով այր մը պիտի կրնայ իր կնոջ մահուանէն ետքը ամուսնանալ քենիին հետ։

ՊԵՐԼԻՆ. — Պերլինէր Թակպլաթ կ'ըսէ թէ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ ու Իտալիոյ միջեւ եղած բոլոր առկախ խնդիրները լուծուեր են Տէզլիւի մէջ։ Սէմմէրինկի մէջ որոշուելիք բան մը չէ մնացած, այդ այցելութիւնը պարզ ձեւակերպութիւն մը պիտի ըլլայ։

ՎԻԵՆՆԱ. — Ֆրանց Եօզէֆ կայսեր ծննդեան տարեդարձին առթիւ Էտուարտ Թագաւորը սեղան մը տուաւ Մարիէնպատի մէջ. բաժակներ պարպեց Ֆրանց Եօզէֆ կայսեր ու Վիլհէլմ կայսեր կենացը։

ԲԱՐԻԶ. — Նախարարապետ Պ. Քլէմանսօ, որ Քարլսպատ կը գտնուէր, կիրակի Բարիզ կը դառնայ. երկու օր Մինիս պիտի մնայ։

ՊԵՐԼԻՆ. — Այսօր Երաժշտութեան Ակադեմիին մէջ, ուր կը հանգչի նշանաւոր ջութակահար-վիրթիւօզ Եօախիմի մարմինը, հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ։ Բրուսիոյ Ֆրիտրիխ Վիլհէլմ իշխանը, որ արքայական գերդաստանին միւս անդամներուն հետ ներկայ էր, սրահին մէջ տիրող տարապայման տաքէն անհանգստութիւն մը զգաց, որով շուտով մեկնեցաւ։

ՊԵՐԼԻՆ. — Ռումանիոյ նախարարապետ Պ. Ստուրտզա Նորտէռնէյ ժամանեց, այցելութիւն տալու ֆոն Պիւլով իշխանին, որ ճաշի հրաւիրեց զայն։

ԲԱՐԻԶ. — Պելճիքայի Թագաւորը այցելութիւն պիտի տայ Սպանիոյ Թագաւորին։ Կ'ըսուի թէ Ալֆոնս ԺԳ. պիտի աշխատի տեսակցութիւն մը առաջ բերելու Էտուարտ և Լէօփոլտ Թագաւորներուն միջեւ։

ԲԱՐԻԶ. — Սակարանը թէեւ անկանոն, սակայն ընդհանուր վիճակը լաւ է։ Արժեթուղթերու շատերուն գինները, գնումներու հետեւանքով, թեթեւապէս բարձրացան։ Սակայն գործերը միշտ քիչ են։ Ռուսական արժեթուղթերը կէս «բուան» շահեցան։ Պղինձի գինը այսօր փոխուած չըլլալով, Ռիօ Թինթօն 26 ֆր. շահեցաւ և 1809 ֆրանք եղաւ։ Լոնտոնի մէջ պղինձի գինը 75.15 է։ Լոնտոնի Սակարանին մէջ կացութիւնը նուազ քաջալերիչ է. Հարաւային Ափրիկէի արժեթուղթերը նորէն ինկած են։ Նիւ-Եորքի մէջ հրապարակը հաստատուն է։ Ամերիկեան արժեթուղթերուն գինները բարձրացած են, մանաւանդ Իւնիօն Բասիֆիք չորս «բուան» շահելով 129 եղաւ։

ԼՈՆՏՈՆ. — Սդանդըրդ կ'ըսէ թէ դրամական վիճակին հետեւանքով, հաւանական է որ սեպտեմբերին Անգլիոյ Պանքային դրամի սակը հարիւրին հինգի բարձրանայ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ. — Այս տեղի քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը հաստատեն այն լուրը թէ արտաքին գործոց նախարար Պ. Իզվոլսքի մօտերս Բարիզ, Լոնտոն ու Վիեննա պիտի ուղեւորի։

ԴՐԱՄԱԹԻՈՑ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱՐԻԶ	**6/19**	**Օգոստոս**
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	101 08
Ամէնէն բարձր գին	»	101 14
Ամէնէն վար գին	»	100 30
Ռումէլի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	159 —
Ամէնէն բարձր գին	»	159 ½
Ամէնէն վար գին	»	158 ¾
Թրանսվալ	»	47 —
ՊՈԼԻՍ	**7/20**	**Օգոստոս**
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	101 22
» » » ժամը 4ին	»	101 18
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	159 ½
» » ժամը 4ին	»	159 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	437 —
Անատ. Երկթ. Գործող. Ա. շարք	»	517 —
» » » Բ. շարք	»	515 —
» » բաժնեթուղթ	Օ. Ո.	16 —
Շիրքէթի Խայրիէ	»	44 —
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	4 95
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 15
Օսմ. ծխախոտ		— —
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		8 90
» ժուիսանս		3 95
» պարտաթուղթ		470 —
Թրանսվալ	Ֆր.	45 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.		310 —
Գալիա Քարա Այտըն		607 —
Միհալիճ պանքա	Օ. Ո.	6 —
Սալօնիքի պանքա		— —
Միսրին Ատանա պարտթ.	Ա. Ո.	16 3/8
Քարասու առանձնաշնորհեալ		50 ½
» սովորական		49 —
» 5 պարտաթուղթ		80 —
Քարափ Իզմիրի		586 —
Փոխառ. Հելլենական 5 %		235 —
Հելլենական պարգեւաւոր թուղթ		415 —
» » »	Օ. Ո.	4 03
Լաւրիոն	Ֆր.	67 —
Զօլթէրը	»	29 —

ՄԱԶԵՐՈՒ ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ
EAU AVELLANE
ՏՕՔԹ. Բ. ԹԷՕՏՕՐԻՏԷՍ ՓԱՇԱՅԻ
ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ԿՈՂՄԷ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒԱԾ
Պատրաստուած՝ [illegible]
Լէօն Իւրինէօյի կողմէ
Արծաթ շքադրամ և պատուոյ վկայական ստացած Աթէնքի 1903ի միջազգային ցուցահանդէսի մէջէն

ԱՎԷԼԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ, գլխու մազերուն, պեխերուն, մօրուքին բնական գոյնը կը վերահաստատէ աստիճանաբար և ամէն երանգներով, և երիտասարդական թարմութիւն ու փայլ կը շնորհէ, մազերուն արմատը զօրացնելով և հերաթափութեան առաջքը առնելով։

ԱՎԷԼԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ մորթին վրայ բիծեր չի ձգելու առաւելութիւնն ունի։

ԱՎԷԼԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ կրկին գոյնով է, շագանակագոյն և սեւ։ Իւրաքանչիւր տփիկի մէջ բացատրուած է գործածութեան եղանակը յստակ հրահանգով։

ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻ, Բէրայի մէջ, Պօն Մարշէ. — Ղալաթիա, Խալիքօբուլօ դեղարան. — Պէշիկթաշ, դեղարան Բէազիմ պէյ. — Ֆէնէրգլը, դեղարան Թէօտօրիտէս-Պալաշի. — Պոլիս, Գասապեան դեղարան, Մէգրիքի, եւայլն. — ԸՆԴՀ. ՄԹԵՐԱՆՈՑ, Թէօտօր Սքավէրի, Բէրա Մեծ Պողոտայ թիւ 146։

Իւրաքանչիւր շիշի գին 25 ղահեկան
20—10

ԻԼԱՆ

(Բօսթա վէ Թէլէկրաֆ Նէզարէթի)

Բօսթա վէ Թէլէկրաֆ Նէզարէթի իլէ պիլումում Թէլէկրաֆ վէ բօսթախանէլէրէ իսթիմալ օլունաճագ էվրագ վէ տէֆաթիրը մաթպուա վէ միւճէլլէտանըն իւչ սէնէ միւտտէթլէ վէ պաշտէհալէ գօնթրաթօ [illegible] չըրքըլ իլէ մէվզէլ միւնագասա վազ գըլընմըշ օլմաղլէ Թալիպ օլանլարըն [illegible] Տէրսաատէթ Թիճարէթ Օտասըյըլա մուգավէլէթ մուհաբիրլիյինին մուտատաք գէֆալէթլէ գավիլէյի համիլէն Թէլէկրաֆ վէ Բօսթա Նէզարէթինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 4 աղուսթոս 323

* *

Իւչ եիւզ եիրմի իւչ սէնէսի միւրէթթէպաթընտան օլարագ [illegible] վէ չանթա վէ չուվալ վէ սաիրէ մէվատը միւնագասա վազ գըլընմըշ օլմաղլէ [illegible] Տէրսաատէթ Թիճարէթ Օտասըյըլա մուգավէլէթ մուհաբիրլիյինին մուտատաք գէֆալէթլէ գավիլէյի համիլէն Թէլէկրաֆ վէ Բօսթա Նէզարէթինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 4 աղուսթոս 323

ՍԱՆԴԱԼ ՄԻՏԻ

ՄԻԱԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՄԻՋՕՐԻ ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՍԱՆԴԱԼՈՎ

SANTAL MIDY

ՍԱՆԴՕԼ ՄԻՏԻ

Անմիջապէս կը ջնջէ յօբահէն, վէզիկը, Նէֆրիտները. 48 ժամուան մէջ կը բուժէ հոսումները. յայտ ազդեցիկ է միզանցքի հիւանդութեանց մէջ. միզանցքաբորբման, արիւնամիզութեան, առանց միջացաւ պատճառելու զոր առաջ կը բերեն անզօտ և ուրիշ դեղերու հետ խառն սանդալները։

Ամէն քապսիւլ ՄԻՏԻ անունը կը կրէ։

Ամէն դեղարաններ

Ա.

Գործակատար՝ Ժ. Պ. Տալէնիօ, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս։

"ԱՏԼԷՐ"
Առաջին գիրէն մինչեւ վերջին գիրը ընթեռնելի գրուած

ԳՐԵԼՈՒ ՄԵՔԵՆԱՅ ԱՏԼԷՐ

շնորհիւ իր ունեցած կատարելագործութեանց, պարզութեան և հաստատուն շինուածքին, քիչ ատենի մէջ, առաջնակարգ տեղ մը գրաւած է գրելու մեքենաներուն մէջ, և մեր յաճախորդներու ամենամեծ գովեստներուն կ'արժանանայ ամէն օր։

1906Ի ՄԻԼԱՆԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԷՆ
ՄԻԱԿ ՄԵԾ ՄՐՑԱՆԱԿ
1906Ի ԱՄՍԹԵՐՏԱՄԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԷՆ
ՈՍԿԻ ՇՔԱԴՐԱՄ

ԱՏԼԷՐ գրելու մեքենային ամէնէն ցայտուն յատկութիւնները

Տոկունութիւն, դիւրուսոյց մեթոտ, նորոգման դիւրութիւն, գրի ընթեռնելիութիւն, մաքուր գիր, բառերու և տողամէջերու կանոնաւորութիւն, պատճէններու նմանութիւն, վայելուչ ձեւ, արագութիւն, լաւ սպագրութիւն, գրերու մաքրութիւն, ստեղնաշարի պարզութիւն, գրերու ճոխութիւն, այլազան ստեղնաշարեր, գիրեր փոխելու մեքենաներ, Թուղթի գլաններ, Թապիւլաթէօր, Թուղթի կանոնաւոր յառաջացում, եւայլն եւայլն։

Միակ գործակալ եւ ներկայացուցիչ
Ֆ. Վ. ՎԻՆԳԼԷՐ
544, ԲԵՐԱ ԹԷՔԷ. — Կ. Պոլիս

40—29

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ.— Թողեալ Հասոյթներու վարչութիւնը կը ծանուցանէ դրոշմատուրք վճարողներուն թէ իբր վարչութեան գործակալ և դրոշմատուրքի գործածութեան հսկող պէտք է ճանչնան այն անձերը միայն որոնք իրենց ինքնութիւնը յայտնող Թուղթ մը ունին իրենց քով, ստորագրուած Ընդհ. Տնօրէնին և վերահսկողին կողմէ ու վարչութեան պաշտօնական կնիքովը կնքուած։ Օրինազանցութեան պարագային, այդ գործակալները իրաւունք ունին տեղեկագիր մը պատրաստելու, բայց տուգանքները գանձելու արտօնութիւն չունին։ Տուգանքը մի միայն պէտք է վճարուի վարչութեան գործակալութեանց սնտուկներուն, որոնք պարտին օրինական ընկալագիրն յանձնել։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ
16/29 յուլիս 1907 (1323) 8—5

* * *

ԱԶԴ.— Օսմ. Հանր. Պարտքի Թողեալ Հասոյթներու Վարչութիւնը կը ծանուցանէ հանրութեան թէ Նուազուրդի դրած է 4000 օխա ծակ կապար և 1000 օխա առասան (սէճիմ), յիշեալ վարչութեան Մատակարարական ճիւղին մէջ հանրութեան տրամադրութեան ներքեւ դրուած և Իզմիր չոգենաւ յանձնելի, վերջնական նուազուրդէն յետոյ մինչեւ երկու ամիս։ Առժամեայ նուազուրդը պիտի կատարուի 1907 օգոստ. 9/22ին, կէս օրէն յետոյ ժամ 2ին։ Նուազուրդին մասնակցիլ փափագողներէն կը խնդրուի Վարչութեան կեդրոնատեղին ներկայանալ յիշեալ օրը ու ժամուն, և հայթայթելիք ապրանքին %ին 10 արժէքով երաշխաւորութեան գումար մը յանձնել կեդր. Սնտուկին, օրուան գնոյն համաձայն։ Առժամեայ նուազուրդին համար եղած առաջարկները պարտին ներկայացուիլ կեդր. Վարչութեան, կնքուած պահարանով, որուն մէջ պէտք է գտնուի կապարի ու առասանի նմոյշը։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ
26/8 օգոս. 1907 3—3

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտէսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարթէլլօ	3709	Սաֆօ	1119
Ալէքթ	3607	Տոմինօ	938	Հինտու	3720	Մէքսիքօ	3557	Սիրիօ	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2383	Հորաթիօ	1600	Միլօ	1057	Սիլվիօ	119
Աթիռոքօ	2277	Տրաքօ	1713	Հումպէր	595	Մօնթէպէլլօ		Սփէրօ	1203
Պառանօ	1822	Տինամօ	504	Իտալօ	2354	Մուրիլլօ	3419	Թասսօ	1323
Պորոտինօ	1264	Էպրօ	3464	Իտահօ	5540	Նէրօ	1933	Թ. Ուիլսըն	1546
Պըֆֆալօ	4481	Էլտօրատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օհիօ	4100	Թոքիօ	3337
Գէյրօ	1371	Էսգիմօ	1841	Քէլսօ	1053	Օթէլլօ	4036	Թոլէտօ	1470
Գալիփսօ	1837	Ֆիտօ	954	Քոլփինօ	2307	Օռլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Գարլօ	1244	Ֆինլանտա	1828	Քովնօ	1700	Փալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գաթօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Փոլօ	510	Վոլօ	1289
Ջիքակօ	2729	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէփանթօ	2272	Ռիալթօ	3329	Վըլթուրն.	239
Սօսէթօ	1831	Գալիլէօ	3060	Լիվօռնօ	1643	Ռինալտօ	1553	Եէտօ	1350
Գօլօրատօ	4235	Կիթանօ	1143	Լօրէնցօ	3191	Ռոլլօ	1613	Ջէրօ	1200
Գօնկօ	2905	Գոզօ	1011	Մալմօ	724	Ռոմէօ	1789	Թարօ	
Գորսօ	895	Կրանօ	1695	Մարէնկօ	1273	Ռոզարիօ	136	Մալօն	

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած են.

Քօյէնգօ չոգենաւը, նաւապետ Պրանտըն։

Վիկօ չոգենաւը, նաւապետ Հարպօրտ։

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը սպասուին.

Թոքիօ չոգենաւը, նաւապետ Թորն, օգոստոս 19ին։

Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՔՕՍ
Թիւ 22-24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 10 50—8

ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԱՏԱՊԱԶԱՐ

Հայուհեաց վարժարանին նպատակն է Հայ աղջիկներուն տալ լուրջ դաստիարակութիւն մը՝ զարգացած և բարեկիրթ տանտիկիններ և դաստիարակութեան գործին օժանդակներ պատրաստելու համար։ Վարժարանին տեսչութիւնը աշակերտուհիներուն ֆիզիքական, իմացական և բարոյական զարգացումը միշտ խղճամիտ հոգածութեան առարկայ կ'ընէ։ Բնիկ և ամերիկացի 12 ուսուցիչներէ կազմուած ուսուցչական ձեռնհաս խումբ մը կ'աւանդէ Թուրքերէն, հայերէն, անգլիերէն և ֆրանսերէն լեզուները, ինչպէս նաեւ բնական, իմաստասիրական, չափական և այլ գիտութիւններ։ Մնայուն կարուհի մը կ'աւանդէ ձեւագիտութեան, կարի և ձեռագործի դասերը։ Գիշերօթիկներու տարեթոշակն է 12 օսմ. ոսկի, որուն կէսը պէտք է հատուցանել տարեշրջանին սկիզբը, և կէսը Ծննդեան արձակուրդին։ Դաշնակի և երգեհոնի համար կը պահանջուի 5, 3 և 2½ օսմ. ոսկի, դասաւանդութեան թիւին համեմատ։ Վարժարանին յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի սեպտ. 11ին (Ն. Տ.) չորեքշաբթի իրիկունը։

Աւելի տեղեկութեանց համար խնդրել վարժարանին յայտագիրը, կամ դիմել Մր. Բիթի, Պայպըլ Հաուս, Կ. Պոլիս, կամ գրել Տոքթ. Ս. Էֆ. Գավալճեանի, ատենապետ խնամակալութեան, Ատաբազար։ 15—6

Cie RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթական երթեւեկութիւններ
Օգոստոս

Դշ. 7|20 Պիրէոս, Աղեքսանդրիա, միջօրէէն առաջ ժամը 10ին։ Հաղորդակցութիւն Բէօր Սաիտ ու Սուէզ ու նաւահանգիստները մեկնող շոգենաւերուն հետ։
Դշ. 7|20 Օտեսա ժամը 4ին։ Հաղորդակցութիւն Խրիմ-Կովկաս, Խրիմ-Ազով, Օտեսա-Քէրսոն, Օտեսա-Նիքոլայեվ գիծերու շոգենաւերուն հետ։
Դշ. 8|21 Սեվաստոպոլ ժամը 10ին։
Եշ. 9|22 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիոս, Թրիպոլի, Պէյրութ, Եաֆա, Բոռ-Սայիտ, Աղեքսանդրիա, իրիկուան ժամը 4ին։
Շբ. 10|23 Օտեսա, ժամը 12ին։
50—20

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅ.
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ
Օգոստ. 19ին, Սիրֆասի, Մարսիլիայէն
Օգոստ. 26ին, Իմերէդի, Անատ. եզերքէն
ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Օգոստ. 21ին, Սիրֆասի, Զօնկուլտաք, Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում, Նովորոսիսք
Օգոստ. 27ին, Իմերէդի, Մուտանիա եւ Մարսիլիա։
Ա կարգ Պաթումի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիայ » 160 »
Բ » Պաթումի » 150 »
» » Մարսիլիայ » 120 »
Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թոփհանէ քարափին վրայ։
15 50—4 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Ազդ. — Թէմպէքիի 4% Բրիօրիթէ օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ 1907 օգոստոս 1/14էն սկսեալ, այդ թուականին պայմանաժամը աւարտող թիւ 29 կտրօնին ինչպէս նաեւ անցեալ յուլիս 1/14ի վիճակահանութեան մէջ ամորթի եղած պարտաթուղթերուն վճարումը պիտի կատարուի Օսմ. Պանքայի Ղալաթիոյ կեդրոնէն։ Ի փոխարէն այդ կտրօններուն և պարտաթուղթերուն, ընկալագիր մը պիտի յանձնուի անոնց տէրերուն, որ, շրջաբերութեան հանուած թուականէն մինչեւ տասը օր յետոյ պարտի ներկայացուիլ Օսմ. Կայս. Պանքայի սնտուկը, Ղալաթիա։ 13—7

Կ. Պոլիս, 3 օգոս. 1907

ԱՂՋԿԱՆՑ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈԼԷՃ՝ Կ. ՊՈԼԻՍ

Աղջկանց Ամերիկեան Գոլէճը, Սկիւտար, պիտի վերաբացուի սեպտ. 17ին։ Գիշերօթիկ աշակերտուհիները կը սպասուին սեպտ. 16ին։ Հայերէնի և ուրիշ ճիւղերուն աւելի մղում կը տրուի։ Կան երկու նախապատրաստական կարգեր, ուր կը մտնեն իրենց 13երորդ տարիքը լրացուցած աշակերտուհիներ, քննուելով և կամ ուրիշ դպրոցներէ վկայական բերելով։ Գոլէճի և Նախապատրաստական ճիւղին մէջ անգլիերէնէ զատ հին և նոր հայերէնի, ֆրանսերէնի և գերմաներէնի կանոնաւոր դասընթացքներ կան։ Երաժշտութեան ուսման համար լաւ կարգադրութիւններ եղած են։ Այս տարի պիտի սկսուին նաեւ սղագրութեան և մեքենայով գրելու դասեր, որոնց համար թեթեւ յաւելուած մը պիտի ըլլայ դպրոցական թոշակին վրայ։ Փորձ դերձակուհի մը կար ու ձեւի դասեր պիտի տայ Նախապատրաստական դպրոցին մէջ, որու համար եւս վճարուելու թոշակին վրա թեթեւ յաւելուած մը պիտի ըլլայ։ Մինչեւ որ Գոլէճի նոր շէնքերը աւարտին, Պօսքըր Պիլտինկի մէջ հաստատուած աշակերտուհիները ուսանելիք են. և ուսուցման համար պիտի վճարեն տարեթոշակ 35 օսմ. ոսկի և Գոլէճի միւս շէնքերուն մէջ հաստատուածները՝ 30 ոսկի։ 10—3

PHOENIX ASSURANCE Ld. Co.
"ՖԻՆԻՔՍ"
ESTABLISHED 1782
ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1782 ԻՆ
ԿԸ ԳՈՐԾԷ Ի ՊՈԼԻՍ 1869ԷՆ Ի ՎԵՐ
ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Դրամագլուխ եւ պահեստի գրամ
Անգլ. ոսկի 4,218,000

ՖԻՆԻՔՍ սոսկ հրդեհի դէմ Ապահովագրական Ընկերութիւն մըն է, ծանօթ իր պատուաւորութեամբ եւ փութաց մէջ իր անմիջական վճարումներով։

ՖԻՆԻՔՍ կ'ապահովագրէ հրդեհի եւ կայծակի դէմ ամէն տեսակ անշարժ և շարժուն ստացուածք, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով։

Ընկերութեան նշանաբանն եղած է. ՈՒՂՂԱՄՏՈՒԹԻՒՆ եւ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆ ՎՆԱՍՈՒՑ։ Ցա'րդ վճարած է աւելի քան 27,000,000 անգլ. ոսկի։

Ընդհ. գործակալ եւ Պոլսոյ եւ գաւառաց՝ Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Վիքալիս խան, Պանք Օրօմանի մօտ, Ղալաթիա։

Փոխ գործակալ ի Պոլիս
ՃԻՎԱՆ ԹԵՔԵԵԱՆ
50—49 Ֆնտըքլեան խան

EL DIA
ԷԼ ՏԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿ.
Ընդդէմ հրդեհի
եւ ծովային արկածներու
Դրամագլուխ 10,000,000 ՓԵԶԷԹԱ
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ՊԱՐԹԱԺԷՆ [Սպանիա
Նախագահ Վարչական Ժողովոյ
ԳԱՄԻԼՕ ՏԷ ԱԿՈՒԻՌՌԷ ԻՒԼՏՍԵ
Վարիչ Տնօրէն
ԼՈՒԻ ՏԷ ԱԿՈՒԻՌՌԷ
Ընդհանուր Տնօրէն
50—15 Պ. ՔՈՒԻՁ ՀԷՓ
Ղալաթիա, Վօյվօտա խան

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.—189 ապրիլ 15/27 Թուակիր Կայս. հրամանագրին ԺԴ. յօդուածին տրամադրութեան համաձայն, պայմանաժամը 1890 սեպտ. 1/14ին աւարտող քուբոնները, որոնք կը վերաբերին 1890ի 4% Բրիօրիթէ փոխառութեան պարտաթուղթերուն, եթէ մինչեւ 1907 սեպտ. 1/14 չներկայացուին գանձուելու համար, Հանր. Պարտքի Վարչութեան պիտի մնան։

Կ. Պոլիս 1 յունիս 1907

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԱՍՈՅԹԸ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՁԵՏԵՂՄԱՆ ՅԱՏԿԱՑՈՒԱԾ

Պարգեւները կը վճարուին Կ. Պոլսոյ մէջ Երկրագործական դրամատան և Օսմ. Կայս. Պանքայի, իսկ գաւառներու մէջ յիշեալ Պանքաներու մասնաճիւղերուն կողմէ։ Իններորդ Թիրաժը պիտի կատարուի 1323 սեպտ. 1ին Հանրօգուտ Շինութեանց պաշտօնատան մէջ։

Տոմսակներուն թիւը	Պարգեւ շահող տոմսակներուն թիւը
175 000	35 000

Առաջին պարգեւ	Երկրորդ պարգեւ	Երրորդ պարգեւ	Չորրորդ պարգեւ
300,000	100,000	50,000	20,000

ՊԱՐԳԵՒՆԵՐՈՒՆ ԹԻՒՆ ՈՒ ՔԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Պարգեւ		Հատ				
300,000	ղրշ.	1				
100,000	»	1				
50,000	»	1				
20,000	»	1				
60,000	»	6	իւրաքանչիւրը	10,000ական		ղրշ.
50,000	»	10	»	5,000	»	»
40,000	»	20	»	2,000	»	»
60,000	»	60	»	1,000	»	»
200,000	»	400	»	500	»	»
240,000	»	3000	»	80	»	»
630,000	»	31,500	»	20	»	»
1,750,000	»	35,000				

Թիրաժի գործողութիւնը կը կատարուի ի ներկայութեան Երկրագործական Պանքային Վարչական Խորհուրդի մարմնոյն, հաշուակալին, Ելմտական Նախարարութեան հաշուակալութեան Ատեանին և Օսմ. Կայս. Պանքային կողմէ կարգուած ներկայացուցիչներուն։ Ելած պարգեւները առանց ո և է զեղչի կը վճարուին ամբողջապէս, մեճիտիէն քսան ղրուշ հաշուելով։ Թիրաժի միջոցին ամէն օր քաշուած թիւերը լրագիրներու մէջ կը հրատարակուին յաջորդ օրը։

Վիճակահանութեան տոմսերը կը ծախուին Երկրագործական Պանքային կեդրոնատեղին, Պոլսոյ կողմը վիճակահանութեան մասնաճիւղին, իսկ գաւառները Երկրագործական Պանքայի և Օսմ. Կայս. Պանքայի մասնաճիւղերուն մէջ։ Ամբողջական քսանըհինգ տոմսակ գնողին հարիւրէն վեց ղրուշ զեղչ կ'ըլլայ։ Թիրաժէն մէկ օր առաջ ետ դարձուած տոմսերը կ'ընդունուին և անոնց արժէքը կը վճարուի։

Ամբողջ տոմսին արժէքը մէկ մեճիտիէ
Կէս տոմսին արժէքը կէս մեճիտիէ
Քառորդ տոմսին արժէքը հինգ ղրուշ

ՌՈՍԻԱ
COMPAGNIE ROSSIA D'ASSURANCES
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Բեդերսպուրկ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արկածներու, ճամբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու շոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան ու ցուցափեղկի ապակիներու խորտակուելուն դէմ։

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջապէս վճարուած	10,666,666 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	162,600,000 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	460,946,000 »
1906 տարուան մէջ գանձուած ապահովագին ու տոկոս	75,130,000 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել
Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ազարեան խան Վօյվօտա Ղալաթիա։
Պոլսոյ գործակալութեան, Տիլիրզզատէ խան, Աչըր Էֆէնտի ճատտէսի, Թիւ 26։
Տնօրէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՒՐՄՈՒԶ 11 50—22

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՎԱՅԵԼՈՒՉ ՄՈՄԵՐՈՒ
ԾԱՂԿԵՓՈՒՆՋԵՐՈՒ
ԵՒ
ՄԱՆԿԱՆՑ ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԷՆՆԵՐՈՒ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ-ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ
ԱՐՄԵՆԱԿ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

որ երկար ժամանակ Մկրտիչ էֆ. Հիւսէյինճեանի և վերջին տարիներս ալ Զամիչեան վաճառատան մէջ կը գտնուէր, այս անգամ վերջնականապէս հաստատուած է Պոլիս, Սուլթան Համամ, Հաճօբուլօ խան, ԹԱԴԷՈՍ ԷՖ. ՀԻՒՍԷՅԻՆՃԵԱՆԻ Թիւ 29 հանրածանօթ վաճառատան վերնայարկը, ուր կը վաճառուին նաեւ ընտանեաց ու նորաձեւութեան վերաբերեալ բազմաթիւ վաճառք, գլխարկ ծաղիկներ, փետուր, ձեռնոց, գօտէ, տանթէլ, գօրսէլա, ֆէսթոն, ֆիչու, պարէզ, կոճակ, լուիզին, բոմժէ ևն. ևն.։

Ամէն մարդ կը փափաքի դրամ շահիլ և շատերը դեռ չեն գիտեր որ անոր գաղտնիքը յաճախորդները գոհ ընելով անոնց սիրտը շահելուն մէջ կը կայանայ։ 10—8

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (161)

ԺԻՒԼ ՄԷՐԻ

ԳԵՂԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՀԻԻ ՄԸ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԾԵՐՈՒԿ ԱՌԻՒԾԸ

Ժ.

ՍՊԱՆՈՒԹԵՆԷՆ ԱՌԱՋ

—Ցերեկ ատեն ինչ վտանգ կրնար սպառնալ Ռօզ-Լիզօնի, այնպիսի ճամբու մը վրայ, որ ամայի չէր ընդհանրապէս և այդ օրը աւելի ոգեւորեալ պիտի ըլլար. շուկային բանուկ օրն էր։ Եւ քանի որ Լիզօն կ'ուզէր ծառայութիւն մատուցանել իր մայրագրին, պէտք չէ՞ր խրախուսել զանի։

—Այո՛, պատասխանեց կոմսը։

Տօրնաքի տան մէջ հիւանդը վերստացած էր իր լռութիւնը և մխտական կամ հաստատական պատասխան կուտար իրեն ուղղուած հարցումներուն։

Ուստի որոշուեցաւ որ Լիզօն կէս օրէն ետքը պիտի բացակայէր։

Լուիզ ու Տօրնաք ճամբայ ելան։ Վայրկեան մը յետոյ խարխլած կառքին ձայնը կը լսուէր ճամբուն վրայ։

Իսկոյն Լիզօն գոգնոց մը կապեց, թեւերը սոթտեց, իր նուրբ ու աղւոր բազուկները ցուցադրելով, և սկսաւ տանտիկին գործերով զբաղիլ։

Սիպուլօ կը սրբէր իր գործիքները, աղօց ու յօտոց և կացինի մը կոթը կ'անցընէր, որ առջի օր կաղնիի մը վարակին մէջ մխուելով կոտրած էր։

Պահ մը ընդհատեց աշխատութիւնը, երթալ երկինքը դիտելու համար։

Յետոյ փայտ մը դրաւ խորովանոցին տակ, որ թուայի մը վրայ կը գտնուէր։

—Լիզօ՛ն, գիւղին մէջ ասոր անոր հետ մի՛ խօսիր, ինչպէս կ'ընէիր երբեմն, ամբողջովին զգուշաւորութիւնը կը պակսի հիմա... Գրաւ կը բռնեմ որ ժամը չորսին, թերեւս անկէ ալ առաջ, ձիւն պիտի տեղայ...

—Ձիւնէն չեմ վախնար, Հանրիօ...

—Լիզօնս, ժուժկալութեան պիտի մատնուինք, ըսաւ Հանրիօ երկչոտ խանդաղատանքով մը։

—Վա՛յ, Հանրիօ, կը խոստանամ որ պիտի տեղարեմ...

—Կարճ ճամբան գիտե՞ս... Անշուշտ չես մոռցած զայն...

—Բօմպ-օ-Տամէն ու Կօրս-ա-Պօրոյէն կ'անցնի կարճ ճամբան, այնպէս չէ՞։

—Այո՛։

—Աչքերս գոց պիտի հետեւիմ արահետին...

Ու դէմքը ծամածռելով, Ռօզ-Լիզօն ըսաւ իր եղբայրագրին.

—Կը կարծես թէ միայն դո՞ւն գիտես անտառին ճամբան։

Սիպուլոյի աչքերը աւելի գողտր արտայայտութիւն մը առին։

—Անտառ մը։ Ո՞վ քեզի սորվեցուցած է զայն ճանչնալ ու սիրել, Լիզօն։

—Դո՛ւն, Հանրիօ։

—Հապա՛ ծաղիկներուն, թուփերուն, ծառերուն, կենդանիներուն և թռչուններուն անունները...

—Դուն միշտ իմ տէրս ես... Նոյն իսկ այնպիսի թռչունի մը անուն սորվեցուցիր որ գոյութիւն չունի...

—Ինչ թռչուն։

—Ճշմարտութեան Թռչունը, Հանրիօ։

—Լիզօն, գոյութիւն ունի՛ ան, ինչպէս դուն և ես կենդանի ենք...

—Ուրեմն ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ երբեք չեմ տեսած զայն։

Սիպուլօ լուռ մնաց։ Լիզօն, չարաճճի ու կասկածոտ, վտանգաւոր կոճղի մը վրայ կը փոխադրէր զանի ճարտարութեամբ. հետեւաբար Սիպուլօ պարտէր խոհեմութեամբ շարժիլ, խորհրդածել և լռելեայն խօսքերով հասկցնել միտքը, չկորսնցնելու համար իր կռուանը։

—Լիզօն, պէտք չէ մտնել այդ Թռչունին գոյութիւնը, տեսած չըլլալուդ համար։

—Պիտի կրնա՞մ օրին մէկը տեսնել։

Հանրիօ հառաչ մը զսպեց։ Նորատի աղջիկը օգուտ քաղեց այդ բանէն, նեղը դնելու համար դիմացինը, կռահելով թէ գաղտնիք մը կը ծածկէր իրմէ։ Այդպէս կ'ուզէր բանադատել Սիպուլօն, որպէս զի յայտնէ իր միտքը։

—Ըսէ՛ ինծի թէ պիտի կրնա՞մ օրին մէկը տեսնել գորշ փետուրներով այդ Թռչունը, որուն պատմութիւնը ըրիր ինծի, նաեւ պիտի կրնա՞մ լսել անոր սա երգը. «Քեզ չեմ սիրեր։ Քեզ չէ որ կը սիրեմ», որպէս զի գիտնամ թէ ինքն է որ կը սիրէ զիս։

Մատները աղօցի մը ակռաներուն վրայ յէն անցուց Սիպուլօ, գործիքը մինչեւ աչքերը բարձրացուց, հասկնալու համար թէ սո՞ւր են անոնք։ Յետոյ պատին կռթնցուց խնամով ու յամրաբար։

Բայց Հանրիօ չէր համարձակեր Լիզօնի երեսը նայիլ։ Կարծես թէ Նորատի աղջկան հետ չէր խօսեր ան։ Սակայն մատները կը սարսռային։ Դժնդակ բան մը սեղմում պատճառեց սրտին։

Լիզօն դարձեալ նեղը դրաւ Հանրիօն։

—Կը պարծենաս թէ տասը մղոն հեռուն անցած դարձածը անծանօթ չէ քեզի և թէ անտառին մէջ ո՛չ մէկ բան ուշադրութենէդ կը վրիպի... Եթէ չպարծենայիր այդ բանին համար, հիմա պիտի կրնայիր պատասխանել ինծի...

—Բայց անանկ բաներ կան որոնք գաղտնիքներով շրջապատուած են... բայց չեմ ստած, ըսելով թէ Ճշմարտութեան Թռչունը գոյութիւն ունի... Կը ճանչնամ այդ Թռչունը... Միայն թէ մարդ շատ քիչ անգամ կը հանդիպի անոր... և եթէ հանդիպի իսկ, միշտ չերգեր ան... Երգած ատենն ալ բան մը չի հասկցուիր յաճախ... Ուրեմն, Լիզօնս, կրնայ ըլլալ որ քու կեանքդ սահի, առանց լսելու Թռչունին ձայնը որ ըսէ թէ չի սիրեր քեզ, որովհետեւ առասպելական ու անըրջային այդ Թռչնիկները ուրիշ Թռչուններու գաղափարները չունին... Պարիկներու կողմէ առաջնորդուած կամքերու կը հնազանդին անոնք... Բիշտ են այդ պարիկները և յարափոփոխ կարծիքներ ունին. մերթ բարիք կ'ընեն, մերթ չարիք... Ուրեմն... ուրեմն...

Ռօզ-Լիզօն փոքր ձեռքը դրած էր Սիպուլոյի ուսին վրայ, ծունկի եկած. Նաեւ չէր դադրած խօսելէ, կռնակը դարձուցած ըլլալով հանդերձ։

—Ուրեմն կը խնդաս վրաս, այնպէս չէ՞։

Հանրիօ ծռեց ճակատը և սաստիկ կարմրութիւն մը տաքցուց այտերը։

—Ոչ, Լիզօնս... երբեք... երբեք չեմ խնդացած քու վրադ...

—Քու Ճշմարտութեան Թռչունդ ստախօս մըն է...

—Ո՛հ, Լիզօն։

—Ստախօս մըն է, քանի որ կ'ըսէ թէ չի սիրեր, թէեւ սիրէ...

—Պատճառը սա է որ...

—Ի՞նչ է։

—Լիզօն, պատճառը սա է որ կը վախնայ, երկչոտ ըլլալուն համար... Ամէն ինչ կ'ահաբեկէ զայն, ինչպէս զեփիւռին հպանցումը տերեւի մը վրայէն, թիթեռնիկի մը ամենափոքր բաբախումը ծաղկի մը վրայ, միջատի մը բզզիւնը խոտին մէջ... Կը թեւածէ և կ'երթայ պահուըտիլ անտառին ամէնէն թաւ մասին մէջ... հոն մթութեան ու լռութեան ծոցը կը թաղուի... և անկից դուրս պիտի ելլէ, երբ ապահով ըլլայ թէ վախու այնքան պատճառներ չպիտի ունենայ...

Լիզօնի ձեռքը սահեցաւ Սիպուլոյի ուսէն վար։

Նորատի աղջիկը հառաչ մը զսպեց և աչքերը թրջեցան։

Բայց պատասխան չտուաւ։

Այդ օրը, Սիպուլօ անգամ մը եւս չյայտնեց Ճշմարտութեան Թռչունին գաղտնիքները։

(Շարունակելի)

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ